

Prepozyci klasztoru kanoników regularnych laterańskich w Suchej Beskidzkiej. Od fundacji do potopu szwedzkiego

Ks. Kazimierz Łatak CRL

WYDZIAŁ NAUK HUMANISTYCZNYCH
I SPOŁECZNYCH
UKSW WARSZAWA

ABSTRACT

Provosts of The Order of Regular Lateran Canons in Sucha Beskidzka. From the foundation to the Swedish Deluge

The Order of Regular Lateran Canons in Sucha Beskidzka was founded in 1624 by count Piotr Komorowski and closed in September 1782. The order was not big, however, the place distinguished from other places in the area when it comes to a social, religious and ecclesiastical climate; it was one of main culture-forming and civilization centres. The order's history has not been elaborated so far; in the monograph of the city which was published in 1998 the place was described very modestly. In the article I dealt with provosts of the order from its foundation to the Swedish Deluge; as the provosts were co-authors of the history of the order. According to monastic statutes, a provost replaced Christ in the monastery, however, for Sucha, Krzeszów and all neighbouring villages he was a parson. The provosts influenced on fate of the order, directions and forms of its activity which in different degrees, though always, influenced on culture of the environment. They formed programmes and tasks, made decisions which in the order, church and in the parish left real traces. Their personalities, talents, intellectual and spiritual culture, and also connections were not without

a meaning. Naturally, the collected source material did not permit to answer all questions which were formulated in the phase of constructing the research project. However, in my opinion, this what has been presented is a significant contribution to studies concerning history, culture and prosopography of this order, and also its place and part it played in the direct environment and region.

KEY WORDS: church prosopography, Regular Lateran Canons, city and parish in Sucha Beskidzka

SŁOWA KLUCZOWE: prozopografia kościelna, zakon kanoników regularnych laterańskich, miasto i parafia w Suchej Beskidzkiej

1. Prepozytura

Prepozytura kanoników regularnych laterańskich kongregacji krakowskiej w Suchej Beskidzkiej była stosunkowo późną fundacją. Jej metryka sięga pierwszej ćwierci XVII w.¹ W hierarchii kilkunastu prepozytur kongregacji, która obejmowała Koronę i Wielkie Księstwo Litewskie, należała do skromniejszych i peryferyjnych. Średnie uposażenie, a w związku z tym konwent, który rzadko tworzyło więcej niż pięciu kanoników², sprawiały, że w dynamice kultury wewnętrznej i aktywności zewnętrznej prepozytura nie mogła się równać z takimi ośrodkami, jak: Kraków, Kraśnik, Wilno, Bychów czy Krzemienica, chociaż w swoim regionie wypadła bardzo dobrze.

Fundatorem prepozytury był Piotr Komorowski (1580–1640), herbu Korczak, hrabia na Liptowie i Orawie, dziedzic włości suskich od 1608 r., starosta oświęcimski od 1616 r.³ W latach 1613–1614 hrabia Komorowski *impensis suis non modicis* wzniósł w Suchej niewielki murywany w stylu gotyckim kościół z renesansowo-barokową dekoracją wnętrza⁴, przy którym, jak w swojej kronice odnotował ksiądz Stefan Ranatowicz (1617–1694), zamierzał osadzić bernardynów⁵. Akta wizytacji biskupiej przeprowadzonej w listopadzie 1617 r. rzeczywiście potwierdzają obecność przy kościele bernardynów klasztoru kalwaryjskiego⁶. Ostatecznie fundacja bernardyńska nie doszła jednak do skutku i przez pewien czas kościół

¹ ABC, *Inventarium Ecclesiae Parochialis in Sucha cum compendio Fundationis, Consecrationis et aliorum Anno 1753 conscriptus*, rkps b. sygn., s. 69–79; AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166; AKMKr, Teka: *Parafia Sucha Beskidzka*, sygn. APA 301; S. Heumann, *Wiadomość o kościele parafialnym w Suchoj i o parafii suskiej na podstawie aktów, wizyt kanonicznych i innych źródeł*, Kraków 1899; *Sucha Beskidzka*, J. Hampel, F. Kiryk (red.), Kraków 1998, s. 72–73, 473–475; K. Łatak, *Kongregacja krakowska kanoników regularnych laterańskich na przestrzeni dziejów*, Kraków 2002, s. 128–130; *idem*, *Ksiądz Stefan Ranatowicz CRL (1617–1694). Barokowy kronikarz i pisarz klasztorny*, Kraków 2010, s. 97–99; M. Leśniakiewicz, B. Woźniak, *Parafia w Suchoj Beskidzkiej*, Wadowice 2008, s. 60; *Zarys dziejów parafii i kościołów w Suchoj Beskidzkiej*, S. Bogacz (red.), Sucha Beskidzka 2008.

² Sześciu kanoników tworzyło konwent suski jedynie w 1703, 1735, 1747, 1751, 1758 i 1761 r. Zob. ABC, *Acta Capituli Generalis Conventus Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae ad Cracoviam Canonicorum Regularium Sancti Augustini 1628–1777*, rkps b. sygn., s. 58v, 106, 122, 125v, 132, 135.

³ Piotr Komorowski, syn Krzysztofa Komorowskiego i Anny z Płazów.

Urodził się w 1580 r. Studia odbył w uniwersytecie katolickim w Ingolstadt, na który zapisał się w styczniu 1592 r. W 1600 r. wziął udział w wyprawie wojennej hetmana Jana Zamoyskiego przeciw wojewodzie wołoskiemu Michałowi. Po śmierci ojca w 1608 r. otrzymał w spadku Suchą z okolicami. W 1616 r. został starostą oświęcimskim. Rozbudował zamek w Suchej, był fundatorem dwóch kościołów – murowanego w Suchej i drewnianego w pobliskim Krzeszowie. Żenił się dwa razy – najpierw z Katarzyną Przerębską, która zmarła najwcześniej w 1629 r., następnie z Marcjanną z Ziembic Boguszówną. Z pierwszego małżeństwa miał córkę Petronellę urodzoną 27 II 1629 r., zmarłą 9 I 1638 r. Zmarł 28 X 1640 r. w Suchej i w krypcie tamtejszego kościoła został pochowany. Zob. ANK, K. 888, n. 302; AKMKr, Teką: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA-166, k. 17; A. Komoniecki, *Chronografia albo dziejopis żywiecki*, wyd. S. Grodzicki, I. Dwornicka, Żywiec 2005, s. 158–159, 175; A. Przyboś, *Komorowski Piotr* [hasło w:] *Polski słownik biograficzny* [dalej: PSB], t. 13, 1968, s. 430; *Polacy na studiach w Ingolstadtzie*, wyd. P. Czapiewski, Poznań 1914, s. 32, 78; *Sucha Beskidzka...*, s. 52–53, 72–73, 473–476; S. Ryłko, *Droga do kanonizacji bł. Stanisława Sołtyśa zwanego Kazimierzkiem*, Kraków 1997; K. Łatak, *Dowodzenie dawnego cudu w procesie kanonizacji na przykładzie świętego Stanisława Kazimierzka* [w:] *Świętość kanonizowana. Sprawy dawne*, S.T. Praškiewicz (red.), Kraków 2011, s. 194; M. Leśniakiewicz, *Panowie suskiego zamku*, Wadowice [b.d.], s. 4–5.

4 A. Komoniecki, *op.cit.*, s. 128; B. Krasnowolski, *Zabytki i wartości kulturowe* [w:] *Sucha Beskidzka...*, s. 473–495; M. Leśniakiewicz, B. Woźniak, *Parafia w Suchej Beskidzkiej*, s. 6–7.

5 „A[nno] D[omini] 1624. Convent partykularny w Suchy. O tym taka relatia

był pod doraźną opieką duchownego diecezji krakowskiej, najpewniej proboszcza zembrzyckiego – księdza Jana Bagińskiego⁷.

W maju 1617 r. hrabia Komorowski, przebywający w Krakowie na leczeniu, został nieoczekiwanie uzdrowiony z poważnej choroby oka, z którą nie radzili sobie medycy krakowscy. Uzdrawienie, jak odnotowano w księdze Bractwa Najświętszego Sakramentu i Pięciu Ran Pana Jezusa działającego przy kościele Bożego Ciała w podkrakowskim Kazimierzu, nastąpiło po modlitwach do świętego Stanisława Kazimierzka (1433–1489), kanonika regularnego laterańskiego, którego grób znajdował się w tymże kościele⁸. Dało to asumpt do rozmów z prepozytem generalnym kongregacji krakowskiej kanoników regularnych laterańskich księdzem Marcinem Kłoczyńskim (1562–1644) na temat utworzenia przy kościele w Suchej prepozytury kanonickiej jako wotum wdzięczności za cudowne uzdrowienie⁹. W przywileju fundacyjnym hrabia nie wspomina wprawdzie o uzdrowieniu, ale nadmienia o tym biskup krakowski Marcin Szyszkowski w dokumencie ustanawiającym w Suchej parafię¹⁰. Zestawienie szczegółów związanych z fundacją sugeruje, że prepozyt Kłoczyński podszedł bez entuzjazmu do propozycji hrabiego Komorowskiego, a kanonicy regularni osiedli w Suchej dopiero latem 1624 r. Co więcej, wydaje się, że w sprawie fundacji w Suchej przełomową rolę odegrał ksiądz Krzysztof Łoniewski, który latem 1622 r. powrócił do Krakowa z Bychowa, gdzie od marca 1618 r. organizował prepozyturę ufundowaną przez wojewodę wileńskiego Jana Karola Chodkiewicza i jego żonę Zofię z Mieleckich. To najpewniej on przekonał prepozyta, że w osadzie, która znajdowała się na krańcach państwa, nieodgrywającej wówczas większej roli, i przy kościele o prowincjonalnej formie, dostosowanym do potrzeb wioskowej parafii, warto utworzyć kanonicki ośrodek.

Dzięki niewątpliwemu poparciu prepozyta Kłoczyńskiego, niegdyś notariusza kurii biskupiej, kardynałów

Jerzego Radziwiła (1591–1600) i Bernarda Maciejowskiego (1600–1606), audytora nuncjusza apostolskiego France-sca Simonettiego (1606–1612), a teraz bliskiego współpracownika biskupa Marcina Szyszkowskiego (1616–1630)¹¹, udało się hrabiemu uzyskać zgodę biskupa na konsekrację kościoła, a w gruncie rzeczy uporządkować jego status kanoniczny. Dokumentem wystawionym 16 listopada 1624 r. w Bodzentynie biskup Szyszkowski delegował do czynności konsekracyjnych biskupa sufragana Mikołaja Oborskiego¹². Uroczystość odbyła się 8 grudnia tegoż roku. Biskup konsekrował świątynię, cztery ołtarze w jej wnętrzu oraz kamienie węgielne pod budowę siedmiu kaplic. Tego samego dnia hrabia Komorowski przekazał w symbolicznym geście klucze do kościoła biskupowi, biskup zaś księdzu Krzysztofowi Łoniewskiemu, występującemu w roli pełnomocnika prepozyta Marcina Kłoczyńskiego¹³. Uroczystości konsekracji kościoła i przekazania go kanonikom regularnym zakończyły się 12 grudnia na zamku suskim, gdzie biskup wystawił dokument zaświadcający o dokonanych czynnościach. Przekazanie kościoła kanonikom regularnym oraz prawnego prowadzenia przy nim duszpasterstwa oprotestował, aczkolwiek bezskutecznie, ksiądz Krzysztof Słaboszowski, proboszcz w Zembrzycach i w Krzeszowie¹⁴, co zaznaczył w swoim dokumencie biskup Mikołaj Oborski¹⁵.

Przywilej fundacyjny został wystawiony przez fundatora pół roku później, tj. 1 lipca 1625 r. w Krakowie¹⁶. Dokument odbierał prepozyt Marcin Kłoczyński w obecności księdza Jana Gelazego Żurawskiego, przeora konwentu krakowskiego, oraz księdza Krzysztofa Łoniewskiego, organizatora prepozytury suskiej. Tego samego dnia hrabia Komorowski w towarzystwie prepozyta Kłoczyńskiego zjawił się w kurii biskupa Marcina Szyszkowskiego i prosił, aby ten zechciał erygować przy kościele suskim parafię i jej zarząd powierzyć kanonikom regularnym¹⁷. W piątek 11 lipca 1625 r. w kurii biskupiej pojawił się jednak rodzony brat fundatora, Mikołaj Komorowski, wraz z księdzem Krzysztofem Słaboszowskim, którzy

ode mnie, którym tam był proboszczem dwakroć. Piotr Komorowski, Comes in Liptow et Orawa, starosta Oświęcimski, dziedziczny pan w Suskich majątnościach dla częstych wód, które wylewały w rzece, nie mogąc przejeżdżać do bliskiego kościoła farnego Zembrzyckiego, umyślił zmurować we wsi swojej Suchy kościół, który gdy zmurował, myślał kogo by przy nim osadzić; nie chcieli Bernardyni, iż blisko byli w Kalwariey; mieszkał przy kościele kapłan świecki kilka lat. Czasu jednego, będąc bardzo chory, osobliwie na oko, które mu było z głowy wyszło na wierzch, że go podwiążować musiał, ten będąc w Krakowie w kamienicy swojej, we śnie, pokazał mu się B[łogosławiony] Stanisław Kazimierzki w habitcie swoim zakonnym, a ocknąwszy się, poznał, że się mu zaraz na zdrowiu polepszyło; zaraz nazajutrz kazał się nieść jeszcze słaby do grobu jego, a tam odprawiwszy sobie nabożeństwo, począł mówić strony fundaczej z X[iędzem] proboszczem Bożego Ciała Marcinem Kłoczyńskim, a gdy się umówili z[łoty]ch] 9 tysięcy zapisał na majątności swojej w Suchy na wyderka, y klasztor zmurował z kaplicami. O tym jaśnie w erekcyey tego konwentu jest wzmianka; potym w kilka lat plebanię krzeszowską inkorporował". Zob. *Casimiriae civitatis, urbi Cracoviensis confrontatae, origo. In eaque ecclesiarum erectiones et religiosorum fundationes, nec non series, vitae, res gestae praepositorum Conventus Canoniorum Regularium Lateranensium S[ancti] Augustini ad Ecclesiam Sacratissimi Corporis Christi, descriptae a Stephano Ranothowicz*, rkps BJ, sygn. 3742/III, k. 148v.

6 „Ecclesia murata noviter aedificata opera insigni a Domino Petro de Komorow Capiteano Oswancimense nondum tamen consecrata nec dotata. Fratres Ordinis Minorum ex Monasterio Calvariae dicto missas ibi celebrant". Zob. AKMKr, AV, 33, k. 96.

7 Ks. Jan Bagiński z Lanckorony (de Lanczrona, Lanczronensis), syn Alberta. Święcenia przyjmował kolejno w Krakowie: subdiakoniat – 20 V 1595 r., diakonat – 30 III 1596 r., prezbiterat – 21 IX 1596 r. Początkowo wikariusz w Zakliczynie. Proboszcz w Zembrzycach od 25 V 1601 do 8 IV 1622 r. Zob. AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 35, k. 62; AKMKr, *Acta Officialia*, t. 120, s. 884; *Księgi egzaminów do święceń w diecezji krakowskiej z lat 1573–1614*, oprac. Z. Pietrzyk, Kraków 1991, nr 2307, s. 224.

8 „Eodem anno [1617] feria 4 infra Octavas Pentecostes coram delegatis a Confraternitate Prioribus V[enerabilij] D[ominio] Paulo Pukal ac Domino Christophoro Łoniewskij, Canonicis regularibus Sanctissimi Corporis Christi, post rei expositionem, przyjął na się comprotectorią Bractwa Najświętszego Sakramentu y Piąciu Ran Pana Naszego Jezusa Jegomość Pan Piotr Komorowski na Orawie y Liptowie Hrabia, etc. Oświęcimski starosta, deklarując się służyć na wszystkim S[więtej] Confraternie ubi licuerit pro sua valetudine favorabili, a to w gospodzie swojej na ulicy Grodzkiej y Pana Stanisława Koszyckiego, gdzie też y z przyczyną wotów swoich oddanych w poniedziałek święteczny u grobu błogosławionego Stanisława Canonica kazimierskiego w kościele naszym Bożego Ciała odkrył się jawnie, zeznając to y pod przysięgą twierdząc, iż szczególniejszym ślubom uczynieniem do grobu tego przerzeczonego Błogosławionego ratowany jest na oku, na którym już zflankował dla drugiego oka wybitego scielego bólam?” Zob. ABC, *Protocolon Actorum Confraternitatis Sacramento Sanctissimi et Quinque Plagarum Domini nostri Jesu Christi in Ecclesia Collegiata Canonicorum Regularium*, rkps b. sygn., s. 47; K. Łatak, *Dowodzenie dawnego cudu...*, s. 194.

9 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 82, 148v; *idem*, *Jasna pochodnia życia*

oprotestowali fundację oraz wnioski o utworzenie w Suchej parafii, dowodząc, że narusza to prawa, przywileje i uposażenie parafii w Zembrzycach oraz w Krzeszowie¹⁸. Biskup Szyszkowski zlecił zatem biskupowi Oborskiemu przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego. Nie udało się ustalić, kiedy procedury zostały zamknięte i kto oprócz biskupa brał udział w postępowaniu. W każdym razie biskup Marcin Szyszkowski potwierdził fundację klasztoru 30 marca 1626 r., dekret ustanawiający w Suchej parafię wystawił zaś 7 kwietnia w Bodzentynie¹⁹. Okręg parafialny stanowiły miejscowości wyłączone z parafii w Zembrzycach: Sucha, Stryszawa, Zasępnica, Bładzonka, Czerna, Kopaliny²⁰. W okręgu liczono wówczas nie więcej niż 2,5 tysiąca wiernych. Od 1 stycznia 1635 r. prepozyturze suskiej podlegała również jako filia pradawna parafia w Krzeszowie, której okręg parafialny stanowiły miejscowości: Krzeszów, Tarnawa, Lachowice, Żabnica, Żdziebel, Redź, Górki, Mączno, Targoszów, Rzecki, Kuków²¹. W okręgu liczono ok. 2 tysięcy wiernych. Akta wizytacji biskupiej z 27 stycznia 1645 r. świadczą o tym, że w okręgu duszpasterskim kanonickiej prepozyturze w Suchej, obejmującej parafie suską i krzeszowską, zamieszkiwało „mniej więcej pięć tysięcy wiernych”²². Dokumenty związane z fundacją klasztoru i ustanowieniem parafii przechowywano w archiwum konwentu generalnego kongregacji w Krakowie²³. Dopiero 27 kwietnia 1634 r. sporządzono ich uwierzytelnione kopie i przekazano je do Suchej²⁴.

W latach 1625–1630 fundator wznosił również niewielki, ale gustowny i podpiwniczony piętrowy klasztor (dzisiaj plebania) „z dzikiego kamienia na sześciu zakonników”, połączony z kościołem półkolistym arkadowym przejściem, a całość otoczył murem z kaplicami Radości Najświętszej Maryi Panny. Usadowiony na wzniesieniu zespół sakralny, który Andrzej Komoniecki nazwał Pagórką Wesołą²⁵, dominował nad miejscowością, dając wrażenie twierdzy warownej. Warowne założenie architektoniczne zespołu nie było przypadkiem.

Z jednej strony miał on bronić przed bandami zbójce-
mi²⁶, a z drugiej świadczyć o pobożności i teologicznym
obeznaniu fundatora, gdyż stanowił wyraźne nawiązanie
do biblijnej wizji „Miasta Pańskiego z Domem Poświę-
conym” oraz „Miasta ucieczki”, o których śpiewano co-
dziennie w *Godzinkach*, a które symbolizowały Matkę
Chrystusa, Najświętszą Maryję Pannę.

Ufundowana przez hrabiego Komorowskiego prepo-
zytura kanonicka przetrwała do 1782 r. Dotychczas w lite-
raturze naukowej i popularnonaukowej pisano, że klasz-
tor skasowały zaborcze władze austriackie²⁷. Tymczasem
najnowsza kwerenda ujawniła, że zakon sam wycofał
się z Suchej. Już 19 czerwca 1781 r. opuścił miejscowość,
a rezygnację z urzędu złożył prepozyt ksiądz Tomasz
Józef Leon Kruszyński²⁸. Zarząd prepozytury oraz pa-
rafii powierzono tymczasowo przeorowi konwentu księ-
dzu Antoniemu Ignacemu Fulko Klossemu²⁹. 3 stycznia
1782 r. prepozyt generalny kongregacji ksiądz Sebastian
Gwirard Kwiatkowski przedłożył jednak w kurii bisku-
piej w Krakowie pismo, w którym w imieniu własnym
oraz zakonu zrezygnował z dalszego prowadzenia parafii
i informował o zamknięciu klasztoru³⁰. W tej sytuacji
biskup krakowski Kajetan Sołtyk na urząd proboszcza
mianował z dniem 1 września 1782 r. księdza Ignacego
Machayskiego (1755–1823), duchownego diecezji kra-
kowskiej³¹. W chwili zamknięcia klasztoru jego konwent
tworzyło czterech kanoników, z których jeden rezydował
w Krzeszowie – ks. Antoni Ignacy Fulko Klosse, admi-
nistrator prepozytury³²; pozostałymi kanonikami byli
ks. Franciszek Ubald Malczewski³³, ks. Walenty Guaryn
Maruszewski³⁴ oraz ks. Antoni Stanisław Rutkiewicz³⁵.
Ostatni z kanoników, ksiądz Antoni Ignacy Klosse, który
mimo zamknięcia klasztoru nie opuścił Suchej, zmarł tu
30 kwietnia 1795 r.

Jednakże nie dzieje prepozytury będą bezpośred-
nim przedmiotem niniejszego artykułu, chociaż te
czekają wciąż na całościowe i krytyczne opracowanie,
lecz jej rządcy do potopu szwedzkiego. Dotychczas

*apostolskiego. Żywot świętoblwy B[logo-
slawionego] Stanisława Kazimierczyka
naprzód w sławnej Akademii Krakow-
skiej profesora i S[więtej] Th[elogii]
Bakalarza potym Canonico-
rum S[ancti] Augustini u Bożego Ciała
na Kazimierzu przy Krakowie zakonnika,
Kraków 1660; M.A. Górczyński, Schema
de Canonicis Regularibus Lateranensibus
Congregationis Cracoviensis [w:] Joanne
de Nigra Valle Genealogia Sacri et Apo-
stolici Ordinis Canonico-
regularium, Kraków 1707; A. Komonieczki, op.cit.,
s. 158–159; S. Rylko, Droga do kanoni-
zacji, s. 174–175; idem, Stanisław Sołtyk
zwany Kazimierczykiem. Jego życie i kult,
Kraków 2010, s. 116–117; K. Łatak, Kon-
gregacja krakowska..., s. 128–129; idem,
Dowodzenie dawnego cudu..., s. 194.*

¹⁰ „Cum vero de Rectore Ecclesiae ita
aedificatae, fundatae dotataeque et aliis
Presbyteris ac Ministris cogitationem
susceperet supranominatus Illustrissi-
mus et Magnificus Fundator venit in
mentem magnum Dei praepotentem
beneficium quod in gravi sua, meritis
et precibus pii ac vere Beati Patris Stani-
slai Casimiriae Canonici Regularis cu-
ius Corpus ad Ecclesiam S[acratissim]i
Corporis Christi Casimiriae devote ac
reverenter tumulatum fuit, ibidemque
magna cum veneratione Christifidelium
requiescit, aegritudine agnovit. Itaque
facile deliberatione sua expedivit invi-
tandum et vocandum ad hanc ipsam Ec-
clesiam Patres Fratresque Canonico-
regularium Lateranensium S[ancti] Aug-
ustini de Conventu eiusdem Ordinis
Casimiriae existentium”. Zob. AKMKr,
Acta Episcopalia, t. 43, s. 532–534; *Do-
cumenta Ecclesiae Parochialis in Sucha*,
rkps b. sygn.; ABC, *Inventarium Eccl-
esiae Parochialis in Sucha...*, s. 69–79.

¹¹ J. Bieniarzówna, *Marcin Kłoczyński*
[hasło w:] PSB, t. 13, s. 54; K. Łatak,
*Poczet rządców opactwa Bożego Ciała
Kanoników Regularnych Laterańskich*

w Krakowie, Kraków 2005, s. 85–96; *idem*, *Kongregacja krakowska...*, s. 224–234.

¹² AKMKr, *Documenta Ecclesiae Parochialis in Sucha...*; ABC, *Inventarium Ecclesiae Parochialis in Sucha...*, s. 69–79.

¹³ „Claves etiam Ecclesiae praedictae hactenus a saecularibus personis habitae Ipsos RR.DD. Canonicis Regularibus circa actus consecrationis Ecclesiae per nos introductis vigore eiusdem commissionis eundem Illustrem et Magnificum Dominum Praenominatum Fundatorem in praesentia nostra tradidisse [...] Reverendo Domino Christophoro Łoniewski Canonico Regulari subdelegato.” Zob. ABC, *Inventarium Ecclesiae Parochialis in Sucha...*

¹⁴ Ks. Krzysztof Słaboszowski, od 15 I 1620 r. proboszcz w Krzeszowie. Probostwo w Zembrzycach objął 8 IV 1622 r., zachowując probostwo w Krzeszowie. 16 X 1626 r. złożył jednak rezygnację z probostwa w Zembrzycach, pozostając w Krzeszowie. 22 IV 1633 r. sporządził testament. Zmarł na początku grudnia 1634 r. w Krzeszowie, a w każdym razie 11 XII 1634 r. biskup krakowski Jan Olbracht Waza potwierdził testament, zezwalając na jego wykonanie. Wykonawcami testamentu byli: ks. Balcer Szumski, proboszcz w Rychwałdzie, oraz ks. Marcin Stefanowicz, proboszcz w Kleczy. Zob. AKMKr, *Acta Officialia*, t. 118, s. 567; t. 120, s. 19–20, 884; t. 122, s. 111; *Acta Episcopalia*, t. 43, s. 777v–778v.

¹⁵ ABC, *Inventarium Ecclesiae Parochialis in Sucha...*

¹⁶ AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 43, s. 361–362.

¹⁷ „[...] quatenus praedicta Ecclesia in parochialem per R[everen]dos ac V[enerabil]es Patres Praepositos Sacratissimi Corporis Christi Casimirae ad Cracoviam Prebyterosque per ipsum designatos regenda erigeretur [...]. R[everen]dus D[omin]us Martinus

opublikowane katalogi, które znajdują się w publikacjach, głównie na temat parafii i kościoła, zawierają wiele nieścisłości, a nawet informacji błędnych, jak chociażby to, że pierwszym prepozytem konwentu suskiego był ksiądz Marcin Kłoczyński³⁶, natomiast ksiądz Wojciech Tarnovita Sowiński przed objęciem urzędu w Suchej był prepozytem w Krasiczynie³⁷. Użyteczności naukowej i praktycznej niniejszego studium nie trzeba zawile dowodzić. Jest ona oczywista zarówno w wymiarze historii Kościoła, jak i w wymiarze historii regionalnej. Wskażę jedynie, że podstawę rekonstrukcji chronologii życia i aktywności rządców klasztoru suskiego stanowiły głównie materiały archiwalne przechowywane m.in. w archiwum parafii suskiej, archiwum klasztoru Bożego Ciała kanoników regularnych laterańskich w Krakowie, Archiwum Krakowskiej Kurii Metropolitalnej, Archiwum Narodowym w Krakowie, zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej, zbiorach Biblioteki Czartoryskich i innych.

2. Rządcy prepozytury od jej fundacji do potopu szwedzkiego

Ks. Krzysztof Łoniewski (1624–1628)

Ksiądz Krzysztof Łoniewski, herbu Nałęcz, bakałarz sztuk wyzwolonych oraz zasłużony historiograf zakonu, był pierwszym prepozytem suskiego klasztoru³⁸. Urodził się 28 czerwca 1576 r. w Krośnie, w mieście niezwykle wówczas ważnym na Podkarpaciu i w diecezji przemyskiej, co sam odnotował na wyklejce jednej ze swoich ksiąg. Był synem Jerzego i Ewy Łoniewskich. Ród swój wywodził z Łoniowa, dzisiaj miejscowości gminnej i parafialnej w powiecie sandomierskim³⁹. O jego dzieciństwie i wczesnej młodości wiadomo niewiele. Miał na pewno dwóch braci, a stryj był duchownym diecezji krakowskiej. Podstawy kultury umysłowej zdobył bez wątpienia w szkole działającej przy krośnieńskiej farze, następnie kształcił się w kolegium jezuickim. Stosunko-

wo późno, bo mając już 22 lata, w semestrze letnim 1598 r., za rektoratu Walentego Fontany, rozpoczął studia na Wydziale Artium Uniwersytetu Krakowskiego. Studia ukończył ze stopniem bakałarza w maju 1600 r., za dziekanatu Marcina Wadowity⁴⁰. Pod koniec lutego lub na początku marca 1606 r. wstąpił do klasztoru kanoników regularnych laterańskich w podkrakowskim Kazimierzu⁴¹. Nie był już człowiekiem młodym, za trzy miesiące miał ukończyć 30. rok życia. W niedzielę 19 marca 1606 r., po krótkim okresie postulatu, przywdział habit kanoników regularnych i rozpoczął roczny nowicjat. Śluby zakonne złożył w niedzielę 25 marca 1607 r.⁴² W tym samym roku, 13 kwietnia, w katedrze krakowskiej przyjął święcenia subdiaconatu, a 29 lutego 1608 r. – święcenia diaconatu⁴³. Na święcenia kapłańskie czekał aż cztery lata – otrzymał je dopiero w Wielką Sobotę 21 kwietnia 1612 r. w Krakowie⁴⁴. Ten długi czas oczekiwania na święcenia kapłańskie miał związek z ostrym sporem biskupa Tylickiego z klasztorem na tle nominacji księdza Pawła Łyczki (Liconius) na koadiutora z prawem następstwa prepozyta Stanisława Manieckiego. Konwent odmówił przyjęcia narzuconego koadiutora, odwołując się do papieża, króla i nuncjusza. Biskup nałożył kary na bardziej aktywnych w tym sporze zakonników, w tym także na diakona Krzysztofa Łoniewskiego, którego dodatkowo osadził w więzieniu w zamku siewierskim⁴⁵. Spór zakończył się wraz ze śmiercią koadiutora Łyczki (1610) oraz prepozyta Manieckiego (1611). Diakon Łoniewski powrócił wówczas do klasztoru, a w kwietniu 1612 r. został dopuszczony do święceń kapłańskich⁴⁶. Po święceniach udzielał się w parafii Bożego Ciała, co poświadczają zachowane metryki chrztów⁴⁷. Zainteresował się działającym przy parafii Bractwem Najświętszego Sakramentu, dążył do jego reformy, którą przeprowadzono we wrześniu 1616 r. przy poparciu prepozyta Marcina Kłoczyńskiego i za przyzwoleniem biskupa Marcina Szyszkowskiego⁴⁸. W klasztorze był kustoszem biblioteki oraz archiwum. Jesienią 1616 r. napisał żywot

Kłoczyński praepositus Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae suo totiusque Ordinis Canonicorum Regularium nomine praedictam fundationem cum obligationibus sibi impositas acceptavit”

18 AKMKr, t. 43, k. 361–362v.

19 *Ibidem*, k. 532–544.

20 AKMKr, AVCap, t. 45, s. 136.

21 *Ibidem*, s. 136–139; Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 5–9; A. Komoniecki, *op.cit.*, s. 599–600.

22 „[...] et curam animarum plusminus quinque milia non sine merito [...]”. Zob. AKMKr, AVCap, t. 45, s. 138.

23 „Originale erectionis Conventus Suchensis repositum est hic in Archivio Cracoviensi cuius copia est solum n monasterio”. Zob. ABC, Teka: *Różne kapitały 1644–1835*, sygn. B 111.

24 ABC, *Inventarium Ecclesiae Parochialis in Sucha...*, s. 79.

25 A. Komoniecki, *op.cit.*, s. 599.

26 O najściach band zbójceckich na kościół i plebanię w Krzeszowie nadmieniał w swoim testamencie ks. Krzysztof Słaboszowski, natomiast o zagrożeniu zbójceckim w Suchej pisał w swojej kronice ks. Stefan Ranatowicz. Zob. AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 46, k. 777v–778v; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 63.

27 K. Łatak, *Kongregacja krakowska...*, s. 130.

28 Urząd prepozyta objął 19 XII 1778 r. Zob. AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 101, s. 146, 994.

29 AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 99, k. 66.

30 „Recessus ab incorporatione Ecclesiae Parochialis in Sucha facta Congregationis Canonicorum Regularium Lateranensium Casimiriae per Kwiatkowski Praepositum Generalem. Constitutus personaliter Perillustris

Adm[mdum] Re[vere]ndus Gwirardus Sebastianus Kwiatkowski praepositus generalis suo et totius Capituli Congregationis suae nomine [...] resignat ac reponit nihil amplius iuris tituli aut proprietatis ad illam eiusdem dotem aut Ius Patronatus sibi Conventui ac Congregationi suae suisque posteris reservando [...]. Quem recessum, dimissionem ac renuntiationem manu propria subscripsit". Zob. AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 101, s. 1215–1218.

31 Ks. Ignacy Machajski urodził się w 1755 r. w Wolbromiu. Nauki w zakresie szkoły powszechnej oraz gimnazjum ukończył w Krakowie. 1 VI 1778 r., po studiach w seminarium zamkowym w Krakowie, przyjął święcenia kapłańskie i został ustanowiony wikariuszem w Czańcu. Od 1782 r. w Suchej Beskidzkiej. W latach 1786–1802 był dziekanem żywieckim. Zmarł 1 IX 1823 r. w Suchej. Kanoników regularnych znał dobrze, gdyż w Wolbromiu mieli swoją prepozyturę. Zob. AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 101, s. 115; Teka: *Parafia Sucha Beskidzka*, sygn. APA 301; J. Szczepaniak, *Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.)*, Kraków 2008, s. 165; *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 3, oprac. A. Nowak, Tarnów 2009, s. 168.

32 Ur. w 1733 r. w Leoposzycach. Gimnazjum oraz filozofię ukończył w Koszycach. W 1753 r. wstąpił do zakonu w Krakowie. Rok później, 1 września, złożył śluby. Studia teologiczne ukończył w zakonie. Święcenia kapłańskie otrzymał 27 IX 1757 r. w Krakowie. Był wikariuszem w Żurowiczach na Białorusi, prepozytem w Bychowie, wikariuszem w Kraśniku i w Krakowie. Od grudnia 1772 r. rezydował w Suchej, będąc tu podprezorem, prezorem konwentu i administratorem prepozytury.

33 Ur. w 1743 r. w Wadowicach, filozofię ukończył w Uniwersytecie Krakowskim,

św. Stanisława Kazimierczyka, który ukazał się drukiem wiosną roku następnego wraz z żywotami błogosławionego Meinarda, kanonika regularnego i apostoła Inflan, oraz błogosławionej Juty, oblatki kanonickiej⁴⁹. W tym samym roku skopiował księgę cudów św. Stanisława Kazimierczyka z lat 1489–1491, którą jezuita Fryderyk Szembek przesłał bollandystom do wydania w *Acta Sanctorum*⁵⁰. W styczniu 1618 r. z polecenia prepozyta Marcina Kłoczyńskiego wydał drukiem regulę św. Augustyna, dołączając do niej średniowieczny komentarz do statutów klasztornych, obrzęd obłóczyn i profesji zakonnej w klasztorze Bożego Ciała, a także katalog konfraterni zawartych przez klasztor z innymi ośrodkami zakonnymi w latach 1407–1550⁵¹. W czwartek 9 marca 1618 r. ksiądz Łoniewski opuścił klasztor krakowski, gdyż prepozyt Kłoczyński oddelegował go jako przełożonego do Bychowa (dzisiaj Białoruś), gdzie zgromadzenie otwierało prepozyturę z fundacji Jana Karola Chodkiewicza, wojewody wileńskiego i hetmana wielkiego litewskiego, oraz jego żony Zofii z Mieleckich. W Bychowie pracował do czerwca 1622 r., a w każdym razie 13 sierpnia tegoż roku prepozytem tamtejszego klasztoru był już ksiądz Paweł Pukał⁵². Zofia Chodkiewiczowa w korespondencji słanej do prepozyta Kłoczyńskiego z uznaniem opisywała aktywność prepozyta oraz konwentu. W Krakowie rezydował krótko. Z polecenia prepozyta Kłoczyńskiego udał się do Suchej, gdzie zakon otwierał kolejną prepozyturę. Ksiądz Łoniewski znał dobrze hrabiego Komorowskiego, aczkolwiek nie udało się przekonująco dowieść, kiedy i w jakich okolicznościach się poznali. We wrześniu 1616 r. na prośbę m.in. księdza Łoniewskiego hrabia zgodził się objąć protektoratem odnawiane Bractwo Najświętszego Sakramentu i Pięciu Ran Pana Jezusa przy kościele Bożego Ciała. Hrabiemu również ksiądz Łoniewski dedykował żywot św. Stanisława Kazimierczyka, ukończony 5 stycznia 1617 r.⁵³ Ksiądz Stefan Ranatowicz odnotował w swojej kronice, że kanonicy osiedli w Suchej w 1624 r., aczkolwiek szczegółowe zestawienie in-

formacji dotyczących księdza Łoniewskiego zdaje się dowodzić, że w Suchej był on już w 1623 r., gdyż to jego delegował prepozyt Kłoczyński do pertraktacji z hrabim Komorowskim w kwestiach związanych z fundacją. 19 listopada 1624 r., gdy biskup Marcin Szyszkowski dawał przyzwolenie na konsekrację kościoła, ksiądz Łoniewski rezydował już w Suchej. To on przygotował kościół do konsekracji, a 8 grudnia 1624 r. z rąk hrabiego Komorowskiego oraz biskupa Oborskiego odebrał klucze do świątyni, przejmując ją w imieniu prepozyta Marcina Kłoczyńskiego oraz zakonu we władanie. Prepozyt Kłoczyński nie uczestniczył w uroczystościach. W różnych opracowaniach i katalogach wymienia się go wprawdzie jako pierwszego prepozyta suskiego klasztoru, ale był on prepozytem generalnym kongregacji i w świetle ówczesnych statutów zakonnych nie mógł być przełożonym prepozytury lokalnej. Do 1625 r. ksiądz Łoniewski rezydował w Suchej sam⁵⁴. Dopiero po wystawieniu przez fundatora przywileju fundacji otrzymał współpracownika. Pierwotnie siedzibą klasztoru był drewniany dom stojący nieopodal kościoła. Precjoza kościelne i klasztorne przechowywano dla bezpieczeństwa na zamku⁵⁵. W 1625 r. przystąpiono do budowy klasztoru murowanego. Budowę finansował w całości fundator, a budowniczymi byli najprawdopodobniej ci sami muratorzy, którzy wcześniej budowali zamek. Jednocześnie wznoszono zespół kaplic dedykowanych Radościom Najświętszej Maryi Panny. Niektóre z nich były gotowe już w 1626 r. Prace budowlane ze strony zakonu nadzorował ksiądz Łoniewski. Jemu należy przypisać również organizację parafii, jej struktur i instytucji. Ostatnia wzmianka źródłowa potwierdzająca obecność księdza Łoniewskiego na urzędzie prepozyta w Suchej pochodzi z 18 maja 1628 r., kiedy to hrabia Komorowski dokumentem wystawionym w Oświęcimiu przekazał klasztorowi prawo patronatu nad kościołem parafialnym w Krzeszowie⁵⁶. W drugiej połowie października 1628 r. kapituła generalna kongregacji, która odbyła się w Kra-

studies teologiczne w zakonie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1768 r. Po święceniach został przeniesiony do Suchej. Był tu kaznodzieją przez dziewięć lat, a w latach 1778–1781 przeorem. Po zamknięciu klasztoru wikariusz w Mucharzu i w Dankowicach, a od 30 VIII 1785 r. proboszcz w Starej Wsi. Zmarł 28 V 1798 r. w Starej Wsi.

34 Ur. w 1750 r. w Kurozwiękach. Szkołę średnią ukończył u pijarów na Węgrzech, natomiast studia filozoficzne i teologiczne w zakonie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1774 r. W Suchej był kaznodzieją przez 11 lat. Po zamknięciu klasztoru został wikariuszem przy kościele w Skawicy (od 1789 r.), filii parafii Maków Podhalański. Zmarł 5 X 1797 r. w Skawicy.

35 Ur. w 1730 r. w Koziegłowach. Filozofię ukończył w Uniwersytecie Krakowskim, natomiast teologię w zakonie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1758 r. Był prepozytem klasztoru w Kurozwiękach i w Wolbromiu. Od 1776 r. rezydował w Krzeszowie. W 1792 r. był jeszcze w Krzeszowie. Zm. w 1806 r. w Krakowie.

36 S. Heumann, *op.cit.*; Z. Noga, *W okresie przedrozbiorowym* [w:] *Sucha Beskidzka...*, s. 75; M. Leśniakiewicz, B. Woźniak, *op.cit.*, s. 11, 60; *Zarys dziejów parafii i kościołów...*, s. 74.

37 *Ibidem*.

38 „Anno Domini 1638 die vero nona Januarii filia Petronilla Magnifici D[omi]ni D[omini] Petri Komorowski Fundatoris ac Benefactoris nostri debitum carnis solvit hora antemeridiana. Hanc Petronillam baptisavit in A[nno] 1629 die 27 Februarii A[dmodum] R[everendus] D[ominus] Christophorus Łoniewski protunc Praepositus imus huius loci”. Zob. AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 75.

39 BBC, sygn. 3609, 609, 690 [nowa: C-1302], 650 [nowa: I-151]; E. Ozorowski,

Łoniewski Krzysztof [hasło w:] *Słownik polskich teologów katolickich* [dalej: SPTK], t. 2, s. 374–375; Z. Jakubowski, *Łoniewski Krzysztof* [hasło w:] PSB, t. 18, s. 391–392; *idem*, *Łoniewski Krzysztof* [hasło w:] *Encyklopedia Katolicka* [dalej: EK], t. 11, k. 502; K. Łatak, *Notaty historyczne ks. Krzysztofa Łoniewskiego CRL (1576–1656) na temat początków kościoła i klasztoru Bożego Ciała Kanoników Regularnych Laterańskich na Kazimierzu w Krakowie* [w:] *Klasztor Bożego Ciała Kanoników Regularnych Laterańskich w Krakowie w okresie przedtrydenckim. Ludzie – Wydarzenia – Budowle – Kultura*, K. Łatak (red.), Łomianki 2012, s. 437.

40 *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis*, t. 3: 1551–1606, cz. 2: 1589–1606, A. Chmiel (red.), Kraków 1904, s. 208; J. Muczkowski, *Statuta nec non liber promotionum philosophorum ordinis in universitate studiosorum Jagellonica ab anno 1402 ad annum 1849*, Cracoviae 1849, s. 255; W. Urban, *Losy wychowanków Akademii Krakowskiej w XV/XVII w.* [w:] I. Kaniewska, R. Żelewski, W. Urban, *Studia z dziejów młodzieży Uniwersytetu Krakowskiego w dobie renesansu*, K. Lepszy (red.), Kraków 1964, s. 158–197.

41 BBC, sygn. 690 [nowa: C-1302].

42 BBC, sygn. 650 [nowa: I-151].

43 K. Łatak, *Notaty historyczne...*, s. 438.

44 *Księgi egzaminów do święceń...*, nr 1405, s. 162.

45 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 25v, 26.

46 K. Łatak, *Notaty historyczne...*, s. 438.

47 ABC, *Liber naturom et baptisatorum in parochia Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae ad Cracoviam ab anno 1578 ad annum 1616*, rkps, sygn. I-A-16, s. 105.

48 ABC, *Protocolon Actorum Confraternitatis...*, s. 47.

kowe, odwołała księdza Łoniewskiego z urzędu prepozyta⁵⁷, ale na życzenie fundatora pozostał on nadal w Sucheju. 29 lutego 1629 r. ochrzcił córkę hrabiego Komorowskiego i jego żony Katarzyny z Przerębskich – Petronelę⁵⁸. Z Sucheju ksiądz Łoniewski odszedł dopiero jesienią 1631 r. W latach 1631–1635 był prepozytem klasztoru w Krzemienicy na dzisiejszej Białorusi⁵⁹, a w latach 1635–1638 prepozytem klasztoru w Kurozwękach oraz jednym z czterech definitorów kongregacji⁶⁰. W czerwcu 1638 r. kapituła generalna skierowała go do klasztoru w Kraśniku⁶¹, jednakże prepozyt generalny Kłoczyński anulował później decyzję kapituły i pozostawił księdza Łoniewskiego w klasztorze krakowskim, gdzie był penitencjarzem oraz definitorem kongregacji⁶². Sporo czasu spędzał wówczas w bibliotece i w archiwum, spisując kronikę klasztoru, która nie zachowała się do naszych czasów⁶³. W czasie kapituł generalnych dość często zlecano mu obowiązki kalkulatora, którego zadaniem była szczegółowa analiza sprawozdań ekonomicznych oraz ksiąg przychodów i rozchodów dostarczanych przez prepozytów poszczególnych klasztorów⁶⁴. Zlecenie mu obowiązku kalkulatora świadczy o tym, że odznaczał się biegłością w administracji i rachunkowości. Jego zdolności praktyczne poświadczą także fakt, że prepozyt Marcin Kłoczyński powierzył mu organizację od podstaw dwóch ośrodków kongregacji – w Bychowie i w Sucheju Beskidzkiej. Ksiądz Krzysztof Łoniewski zmarł w piątek 24 lutego 1656 r. w klasztorze krakowskim, który akurat był okupowany przez wojska szwedzkie⁶⁵. Ksiądz Stefan Ranatowicz tak go wspominał w kronice klasztoru:

Krzysztof Łoniewski, krośnianin, bakałarz filozofii jeszcze w świecie. Ten regułę świętego Augustyna z komentarzem do niej Piotra Clarety oraz żywot błogosławionego Stanisława Kazimierczyka drukiem wydał. Wkrótce po rządach w trzech prepozyturach, to jest w suskiej, krzemienickiej i kurozwęckiej,

zmarł w Kazimierzu w wieku osiemdziesięciu lat. W zakonie przeżył lat 49. On też zabiegał, aby kościół krzeszowski został inkorporowany do prepozytury suskiej⁶⁶.

Ksiądz Łoniewski był entuzjastą historii zgromadzenia, pierwszym jego dziejopisem w czasach nowożytnych, który zaczął publikować. W notacie pośmiertnej wpisanej do nekrologu zakonnego nazwano go historiografem najzaczniejszym (*historiographus nobilissimus*). Niekwestionowaną sławę uczonego historiografa zakonu przyniosły mu wydany żywot Stanisława Kazimierczyka oraz edycja reguły św. Augustyna ze średniowiecznym komentarzem do statutów pióra księdza Piotra Claretry z czeskich Rudnic⁶⁷. Uznaniem naukowym ksiądz Łoniewski cieszył się także na zewnątrz zgromadzenia. Z jego kompetencji naukowych i wiedzy historycznej korzystali m.in. ksiądz Marcin Baronius, autor wielu żywotów polskich świętych, oraz jezuita Fryderyk Szembek w kwerendzie hagiograficznej, prowadzonej w Polsce w pierwszej ćwierci XVII w. Na informacjach pozyskanych od księdza Łoniewskiego oparł swoje wywody na temat polskich klasztorów kanoników regularnych także włoski kanonik i historiograf Gabriele Pennotto w opublikowanej w 1624 r. w Rzymie trzytomowej monografii zakonu⁶⁸. Cechą, której nie można nie podnieść, opisując życie i aktywność księdza Łoniewskiego, była jego miłość do ksiąg. Zgromadził spory księgozbiór osobisty, z którego w bibliotece klasztoru krakowskiego zachowało się kilkanaście egzemplarzy. Na ich wyklejkach oraz kartach niezadrukowanych pozostawił wiele notat, wypisów z dawnych dokumentów i informacji o wydarzeniach bieżących, które dzisiaj stanowią znakomite i w wielu przypadkach niezastąpione źródła historyczne⁶⁹.

49 K. Łoniewski, *Żywot, sprawy i cudowne Boskie wstawienie pobożnego kapłana B[łogosławionego] Stanisława Kazimierczyka*, Kraków 1617.

50 *Vita b[eati Stanislai] [...] recognita a F. Szembek [w:] Acta Sanctorum, Maii I (1680), s. 776–781.*

51 *Regula Beatissimi Patris Aurelii Augustini Hippoonensis Episcopi De communi vita Clericorum. Huic adiecta Collectio D[omini] Petri Claretae, Canonici Regularis de Domo Rudnicensi, super Statuta Canoniorum Regularium ac modus vestiendi atque profitendi in eodem Ordine Canonico ex Capitulis Statutorum secundo et IIII nec non Bulla S[anc]tissimi D[omoni] N[ostri] Pii P[apae] P[ontificis] Quinti. In usum Canoniorum Regularium Cracoviensis Conventus Ecclesiae SS Corporis Christi in Kazimieria*, K. Łoniewski (ed.), Kraków 1618.

52 *ABC, Metrica Conventus Corporis Christi in Casimiria*, II, s. 73, 74–75, 338; K. Łatak, *Kongregacja krakowska...*, s. 119–120.

53 Redakcję dedykacji ukończył: „w wigilię S[więtej] Epiphany abo w dzień szcudrego Chrystusowego Wieczoru”. Zob. K. Łoniewski, *op.cit.*

54 Sugeruje to dość wyraźnie Andrzej Komoniecki, aczkolwiek zmienia nazwisko Łoniewskiego na „Łonowski”. Zob. A. Komoniecki, *op.cit.*, s. 454, 599.

55 „Item notandum, że w Zamku ten sklepik, który jest w zapisce od Fundatora Imci dany klasztorowi dla zachowania aparatów kościelnych, gdyby było periculum jakie od zbójców abo z inszej okazje, Andreas Girland, natenczas podstarości w Suchej, uczynił z niego spiżarnię, zamurowawszy z pola albo z podworza, a przebiwszy z izby inne drzwi”. Zob. AKMKr, Teką: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 2.

56 *Ibidem*, k. 18.

57 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 5.

58 „Anno Domini 1638 die vero nona Ianuarii [...] filia Petronilla Magnifici Domini Domini Petri Komorowski Fundatoris ac Benefactoris nostri debitum carnis solvit hora antemeridiana. Hanc Pteronillam baptisavit in anno 1629 die 27 Ferbriarii ARD Christophorus Łoniewski protunc Praepositus primus huius loci”. Zob. AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 75.

59 *Ibidem*, k. 5.

60 *Ibidem*, k. 11.

61 *Ibidem*, k. 12v.

62 Z tymi urzędami został wymieniony w składzie kapituły konwentualnej klasztoru krakowskiego, która odbyła się 13 VI 1641 r. Zob. ABC, *Summulae Capituli Generalia in Canonica S[acra]ti[S]imi] Corporis Christi Casimiriae ad Cracovia celebrami*, rkps b. sygn., s. 152.

63 Przytacza ją dość często w swojej kronice ks. Stefan Ranatowicz, aczkolwiek pod tytułem: *Manuscripta Patris Christophori Łoniewski*. Zob. K. Łatak, M. Pęgier, *Kronika Stefana Ranatowicza. Studium historyczno-źródłoznawcze*, Warszawa 2017.

64 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 5–6, 12v, 16v.

65 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum Congregationis Canonicorum Regularium Lateranensium*, rkps b. sygn., s. 56; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 46.

66 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 25v, 26; M.A. Gorczyński, *Schema de Canonicis...*, s. 107, 117.

67 M.A. Gorczyński, *Schema de Canonicis...*, s. 107, 117; Z. Jakubowski, *Zakon Kanoników Regularnych św. Augustyna w Polsce*, Rzym 1973, s. 17; K. Łatak, *Notaty historyczne...*, s. 437–446.

Ks. Piotr Śmiarowski (1628–1631)

Pochodził z Mazowsza, ziemi łomżyńskiej, wówczas diecezji płockiej. Był szlachcicem stemplującym się herbem Rawicz⁷⁰. Urodził się nie później niż w 1590 r. Z okresu jego młodości wiadomo jedynie, że uczył się w Łomży oraz kolegium jezuickim w Pułtusku. Przed wstąpieniem do zakonu – jak podał ksiądz Stefan Ranatowicz, który osobiście zetknął się z księdzem Śmiarowskim w klasztorze w Wolbromiu – był duchownym diecezjalnym i proboszczem w Liszkach pod Krakowem⁷¹. Nie udało się jednak ustalić, gdzie i kiedy otrzymał święcenia kapłańskie, a także w jakim czasie duszpasterzował w Liszkach⁷². Do zakonu wstąpił w 1625 r. w Krakowie. Śluby zakonne złożył w 1626 r.⁷³ Po ślubach pozostał w klasztorze krakowskim. Kapituła generalna, która zebrała się 28 października 1628 r. w Krakowie, wybrała go prepozytem klasztoru w Suchej⁷⁴. Krótki zapis zamieszczony w aktach kapituły pozwala domniemywać, że zmiana na urzędzie stanowiła pewien problem, za którym stał sam fundator, nie przystając na całkowite wycofanie z Suchej księdza Krzysztofa Łoniewskiego. Ksiądz Łoniewski pozostał zatem w Suchej, pełniąc obowiązki ekonomy i nadzorcy prac przy wznoszonym klasztorze oraz kaplicach, natomiast ksiądz Śmiarowski zajął się parafią i duszpasterstwem. W okresie rządów prepozyta Śmiarowskiego ukończono budowę klasztoru i oddano go do użytku konwentu. Oddanie do użytku budynku klasztorowego nastąpiło zapewne w 1630 r., co później mylono z datą rzeczywistego osadzenia kanoników w Suchej⁷⁵. Odtąd w Suchej rezydowało zwykle czterech kanoników. Zamknięto także organizację struktur parafii, nie wyłączając szkoły parafialnej i szpitala dla ubogich. Wprawdzie pierwsze informacje o szkole przy kościele w Suchej są późniejsze, ale jeśli w sąsiednim niewielkim Krzeszowie szkoła działała już w 1623/1624 r.⁷⁶, to trudno zakładać, że kanonicy regularni, organizując struktury parafii, założenie szkoły odłożyli na późniejsze lata.

Na zorganizowanie parafii ze wszystkimi jej funkcjami, również społecznymi, liczył bez wątpienia sam fundator, a zobowiązywały go do tego opinie proboszczów ościennych parafii. Z późniejszej dokumentacji wiemy, że budowę pierwotnego budynku szkolnego oraz budynku szpitalnego dla ubogich, które wraz z klasztorem zrujnował hrabia Jan Wielopolski w 1664 r.⁷⁷, sfinansował hrabia Piotr Komorowski. Książd Śmiarowski odszedł z Suchej z końcem października 1631 r. Kapituła generalna kongregacji, która zebrała się w Krakowie 20 października, wybrała go bowiem prepozytem klasztoru przy kościele Świętych Apostołów Piotra i Pawła na Antokołu w Wilnie⁷⁸. W Wilnie przysłużył się do prawnego uregulowania tamtejszej fundacji, uzyskując właściwy przywilej, a także do rozbudowy klasztoru i kościoła, organizacji szkoły parafialnej i szpitala dla ubogich. W skarbcu tamtejszego kościoła pozostawił swój wykonany ze złota kielich pry micyjny z herbem rodowym⁷⁹. Z Wilna odszedł w listopadzie 1641 r.⁸⁰ Potem rezydował najpierw w Kraśniku (1641–1642), następnie w Krakowie (1643–1645), a od 24 czerwca 1645 r. w klasztorze w Wolbromiu, gdzie był spowiednikiem⁸¹. Zmarł 9 listopada 1655 r. w Wolbromiu i tam, w podziemiach kościoła, został pochowany⁸².

Ks. Albert Wojciech Tarnovita [Sowiński] (1631–1635)

Pochodził z Tarnowa, dlatego w dokumentach klasztor nych i innych pisano go najczęściej Tarnoviensis lub Tarnovita. Z nekrologu kongregacji oraz relacji księdza Stefana Ranatowicza wiemy jednak, że jego nazwisko brzmiało Sowiński⁸³. Wydaje się, że był szlachcicem, a bez wątpienia był powiązany rodzinnie z Tylickimi. Po jego śmierci odnotowano na wyklejce jednej z ksiąg biblioteki klasztoru krakowskiego, że przeżył blisko 70 lat. Możemy zatem datować jego narodziny na ok. 1565 r. W semestrze zimowym, czyli jesienią 1581 r., rozpoczął studia na Wydziale Artium Uniwersytetu Krakowskie-

68 G. Pennotto, *Generalis totius Sacri Ordinis Clericorum Canoniorum historia tripartita*, Roma 1624.

69 K. Łatak, *Notaty historyczne...*, s. 437–446.

70 LNMMB, *Kronika Antokolska*, t. 1, mpis sygn. f. 130–2259, k. 203v.

71 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45v.

72 Zachowane w komplecie *Acta Episcopalia* oraz *Acta Officialia* diecezji krakowskiej z lat 1600–1625 nie monitują jego nominacji na urząd ani zwolnienia z urzędu proboszcza w Liszkach. Nie jest jednak wykluczone, że był tu komendarem lub wikariuszem w latach 1620–1625, gdy probostwo dzierżył ks. Jan Zakrzewski Trzaska. Ks. Zakrzewski zrezygnował z urzędu 22 I 1625 r., a probostwo objął ks. Krzysztof Joannicius.

73 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45v.

74 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 3v.

75 Rok 1630 jako rok fundacji klasztoru podał m.in. Andrzej Komoniecki. Ten sam rok widnieje w legendzie objaśniającej obraz wotywny namalowany i zawieszony przy grobie św. Stanisława Kazimierczyka w drugiej połowie XVII w.: „Roku Pańskiego 1630 Jasnie Wielmożny I[ego] M[iość] P[an] Piotr Komorowski Comes in Liptow et Orava Starosta Oświęcimski, będąc chory bardzo, a osobliwie na oko, które mu było z głowy wyszło na wierzch, że go podwiązywać musiał; ten będąc w Krakowie w kamienicy swojej, we śnie okazał mu się Błogosławiony Ojciec Stanisław w habicie swoim zakonnym. A ocknąwszy się, poznał, że mu się zaraz na zdrowiu polepszyło na oku [...]. Zaraz nazajutrz kazał się nieść jeszcze słaby do grobu jego, a tam odprawiwszy swoje nabożeństwo z JM X Proboszczem Bożego Ciała na ten czas Marcinem

Kłoczyńskim, począł mówić ze strony fundacji, aby tam tych zakonników, to jest Canonicos Regulares w swojej dziedzicznej majątności w Suchej nazwanej dwie mili za Kalwaryją w górach. Z tej okazji na pamiątkę dobrodziejstwa doznanego w chorobie swojej uczynił dotację, o czym jasniej w Erekcji tego konwentu wzmiankę czynią [...]”.

76 Jedna z pierwszych wzmianek źródłowych o szkole w Krzeszowie w okresie potrydenckim pochodzi z 9 VII 1623 r. Zawiera ją dokument biskupa Marcina Szyszkwowskiego potwierdzający zamianę pól między proboszczem parafii Krzysztofem Słoboszowskim i hrabią Piotrem Komorowskim. Rektor szkoły Stefan pojawił się w księdze metryk chrztów w 1624 r. Zob. AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 5; APSB, *Liber natorum Krzesoviensis 1623–1647*, s. 16.

77 W czasie ostrego sporu z prepozytem Naramowskim o należne czynsze i dziesięciny hrabia Wielopolski najechał klasztor, rujnując jego zabudowania oraz folwark. Prepozyt generalny kongregacji Jacek Liberiusz doprowadził do polubownego załatwienia sporu. Hrabia Wielopolski odrestaurował wówczas budynek klasztoru, a także wznosił od fundamentów nowy budynek szkolny. Zob. S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 42.

78 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 5.

79 LNMMB, *Kronika Antokolska*, t. 1, mpis sygn. f. 130–2259, k. 204–206; t. 3, sygn. f. 130–2261, s. 753.

80 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 13v.

81 APW, *Inscriptio puerorum in Ecclesia Parochiali tituli S[ant]ae Catharinae in Wolbram per Religiosos ac Venerabiles Patres eiusdem Ecclesiae Canonicos Regulares baptisatorum*, rkps b. sygn., s. 29v, 43v, 46.

go⁸⁴. Nie udało się ustalić, jak długo studiował, ale studia uniwersyteckie w Krakowie zakończył bez stopnia naukowego. Do zakonu wstąpił na przełomie 1589/1590 r. Nowicjat odbył, śluby zakonne złożył i studium teologii niezbędne do święceń ukończył w klasztorze Bożego Ciała pod kierunkiem dwóch profesorów kanonickich: księdza Pawła Likoniusza oraz księdza Stanisława Lewniowskiego. Święcenia przyjmował kolejno w Krakowie: subdiakoniat – 14 marca 1592 r., diakonat – 23 maja 1592 r. i prezbiterat – 21 września 1592 r.⁸⁵ Po święceniach aż do 1603 r. rezydował w klasztorze krakowskim, udzielając się w parafii Bożego Ciała, co potwierdzają zachowane metryki chrztów⁸⁶. 29 września 1603 r. biskup krakowski zatwierdził jego wybór na urząd prepozyta klasztoru w Kurozwękach. Zastąpił tam na urzędzie księdza Pawła Łyczkę. W Kurozwękach zasłużył się kontynuacją prac nad ponownym urządzeniem wnętrza kościoła, który po ponad 20 latach i procesie sądowym zwrócili zakonowi protestanci (1595)⁸⁷. Od 5 listopada 1607 r. był natomiast prepozytem klasztoru w Kraśniku⁸⁸. Dał się tam poznać z osobistej pobożności, duszpasterskiej gorliwości i aktywności charytatywnej, zapoczątkował zmiany renesansowo-barokowe w wystroju kościoła, założył przy kościele bractwo różańcowe, które zyskało niezwykłą popularność w okolicy. Słabiej natomiast radził sobie z zarządaniem dobrami klasztornymi i ekonomią. Wizytacja przeprowadzona w 1627 r. z polecenia prepozyta generalnego kongregacji Marcina Kłoczyńskiego potwierdziła nie najlepszy stan klasztornych folwarków, a nade wszystko nieporozumienia w konwencie wyrosłe na tle kwestii związanych z gospodarką finansową. Prepozyt bowiem dość hojnie udzielał sporych pożyczek okolicznej szlachcie, których nie zwracano w terminach, a także prowadził niezbyt korzystne dla klasztoru interesy z Żydami⁸⁹. Kapituła generalna kongregacji, która zebrała się w Krakowie 28 października 1628 r., po dodatkowym przesłuchaniu trzech świadków wezwanych z Kraśnika odwołała go z urzędu. Sam prepozyt nie przybył

na kapitułę⁹⁰. Wina prepozyta nie była jednakże aż tak poważna, skoro kolejna kapituła generalna kongregacji, która zebrała się 20 października 1631 r., wybrała go prepozytem klasztoru w Suchej⁹¹. Urząd objął 10 listopada 1631 r. Informacji o aktywności klasztoru i parafii suskiej w okresie jego rządów mamy niewiele. Prepozyt nie pojawiał się w urzędach ani w konwencie generalnym w Krakowie. W 1633 r. w Suchej odbył się pogrzeb brata fundatora klasztoru, Mikołaja Komorowskiego, z kolei w pierwszych dniach grudnia 1634 r. w Krzeszowie pogrzeb księdza Krzysztofa Słaboszowskiego, tamtejszego proboszcza. Prepozyt uczestniczył w obu pogrzebach, a także towarzyszył księdzu Balcerowi Szumskiemu, proboszczowi w Rychwałdzie, oraz księdzu Marcynowi Stefanowiczowi, proboszczowi w Kleczy, w czynnościach związanych z wykonaniem testamentu księdza Słaboszowskiego, gdyż 1 stycznia 1635 r. konwent miał przejąć duszpasterstwo w Krzeszowie. 27 kwietnia 1634 r. za przyzwoleniem prepozyta Marcina Kłoczyńskiego skopiiowano i uwierzytelniono wszystkie dokumenty fundacyjne prepozytury, które przechowywano w archiwum klasztoru krakowskiego, by kopie przekazać do Suchej⁹². Dowodzi to, że prepozyt w ramach organizacji wewnętrznej klasztoru urządzał archiwum i bibliotekę klasztorną, o której pierwsza pewna wzmianka źródłowa pochodzi z 27 stycznia 1645 r.⁹³ Konwent suski w okresie rządów prepozyta Tarnovity tworzyli: ksiądz Albert Innocenty Kłobuczyński (1631–1634), pełniący obowiązki kustosa zakrystii, ksiądz Marcin Patryk Jan Milewski (1632–1635) oraz ksiądz Piotr Zaleski (od 1634), który był kaznodzieją. Wszyscy mieli za sobą studia uniwersyteckie, co w jakiejś mierze musiało się przekładać na kulturę parafii. 1 stycznia 1635 r. konwent przejął drewniany kościół i parafię w Krzeszowie⁹⁴, co odrębnym dokumentem, wystawionym w poniedziałek 17 września 1635 r. w Krakowie, potwierdził kanonicznie administrator diecezji krakowskiej prałat Szymon Kołodzki⁹⁵. Bezpośrednią odpowiedzialność za kościół w Krzeszowie złożono na

82 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, op.cit., s. 305; VAKA, *Liber Canoniorum Regularium Conventus Vilmensis in Antocollo ad Ecclesiam S[ancti] Petri sub Ad[modu]m R[everen]do D[omi]no Benedicto Szamotulski Praeposito conscriptus Anno D[omi]ni 1668*, rkps, sygn. F1 ep. 5b 8; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45v.

83 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 330; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 34v–35.

84 *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis*, t. 3..., s. 125.

85 AKMKr, *Liber Ordinandorum*, t. 2: 1586–1596, s. 195; *Księgi egzaminów do święceń...*, nr 576, s. 103.

86 ABC, *Liber naturom et baptisatorum in parochia Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae ad Cracoviam ab anno 1578 ad annum 1616*, rkps, sygn. I-A-16.

87 AKMKr, *Acta Officialia*, t. 113, s. 1353; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 34v–35; M.A. Gorczyński, *Schema de Canonicis...*, s. 107; K. Łatak, *Kongregacja krakowska...*, s. 113.

88 AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 38, k. 38–38v, 61v.

89 K. Łatak, *Klasztor kraśnicki od fundacji w 1468 roku do reformy w pierwszej ćwierci XVII wieku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2017, nr 108, s. 158, 166.

90 Świadcami byli księża: Jan Baptysta Malanowski – przeor, Wit Wnuczowski – kaznodzieja oraz Aleksander Bedoński. Zob. ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 3.

91 *Ibidem*, k. 5.

92 ABC, Teka: *Różne kapitały 1644–1835*, sygn. B 111.

93 AKMKr, AVCap 45, s. 137.

94 „In villa Krzeszów ab Anno Domini 1635 in mense Januario inchoata

est administratio Sacramentorum per Reverendos Dominos Canonicos Regulares Lateranenses [...]”. Zob. AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 30; APSB, *Liber natorum Krzesoviensis 1623–1647*, s. 55.

95 AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166.

96 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 11.

97 APSB, *Liber natorum Krzesoviensis...*, s. 60–61.

98 „Anno Domini 1636 die 6 Decembris ipso festo S[ancti] Nicolai hora tertia notis in domo plebanami Krzeszoviensi praesente patre Domino Petro Zalesky Canonico ac professo Casimiriae Conventus Sacratissimi Corporis Christi Reverendus Dominus Adalbertus Tarnoviensis olim praepositus Crasnicensis et Suchensis subitanea morte obit requiescat in sancta pace. Anniversarium eius celebratur 7 Decembris”. Zob. AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166.

99 ANK, sygn. K 888, n. 340; ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 330.

100 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 34, 38v.

101 M.A. Gorczyński, *Schema de Canonicis...*, s. 110.

102 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 34v–35; M.A. Gorczyński, *Schema de Canonicis...*, s. 107; K. Łatak, *Kongregacja krakowska...*, s. 130; M. Pęgier, *Żywoty świętych polskich w relacji Kroniki księdza Stefana Ranatowicza CRL (1617–1694)*, „Echa Przeszłości” 2004, nr 14, s. 59–60.

księdza Milewskiego. W czerwcu 1635 r. odbyła się w Kraśniku kapituła generalna, która zgodnie ze statutami kongregacji winna była dokonać wyboru prepozytów dla wszystkich prepozytur lokalnych kongregacji. Z przyczyn bliżej nieznanых wybór prepozyta dla prepozytury sukskiej przekazano kapitule konwentualnej konwentu generalnego w Krakowie⁹⁶. Kapituła konwentualna klasztoru Bożego Ciała nie wybrała jednak nowego prepozyta dla Suchej, lecz mianowała administratora w osobie księdza Milewskiego. Nie jest wykluczone, że takie rozwiązanie było podyktowane stanem zdrowia prepozyta. 26 maja 1636 r. definitorium generalne kongregacji podjęło jednak decyzję o odwołaniu administratora, urząd prepozyta w Suchej powierzono zaś księdzu Jakubowi Kierskiemu. Ksiądz Tarnovita wycofał się wówczas na plebanię w Krzeszowie⁹⁷, gdzie zmarł 6 grudnia 1636 r.⁹⁸ Pogrzeb odbył się w Suchej i tu, w podziemiach kościoła, ksiądz Tarnovita został pochowany⁹⁹. W zakonie uważano go za świętobliwego, oddanego modlitwie i kontemplacji, umartwieniu, służbie ubogim. Dość często noce spędzał w kościele na modlitwie, a ciało dyscyplinował surowymi postami oraz noszeniem włosienicy. Odznaczał się pobożnością eucharystyczną i maryjną. Jego krótki żywot na podstawie relacji księdza Łoniewskiego spisał ksiądz Stefan Ranatowicz¹⁰⁰. Pochlebnie pisał o nim także ksiądz Michał Akwilin Gorczyński w opublikowanej w 1707 r. monografii kongregacji¹⁰¹ oraz Piotr Hiacynt Pruszczy w *Fortecy duchownej Królestwa Polskiego*. Postać księdza Alberta Tarnovity przypomniła ostatnio Małgorzata Pęgier w artykule na temat żywotów świętych i świętobliwych znajdujących się w kronice księdza Ranatowicza¹⁰².

Ks. Marcin Patrycy Jan Milewski (1635–1636)

Pochodził z Rusi (dzisiaj Ukraina), z diecezji kijowskiej. Urodził się nie wcześniej niż w 1590 r., skoro w nekrologu nadmieniono, że przeżył około 60 lat. Był synem

Hieronima Milewskiego, szlachcica herbu Jastrzębiec. Do zakonu wstąpił w 1621 r. w Krakowie¹⁰³, mając za sobą studia na Wydziale Artium Uniwersytetu Krakowskiego, które rozpoczął w semestrze letnim 1614 r.¹⁰⁴ Analiza zebranych informacji źródłowych o nim zdaje się przekonywać, że w chwili przekroczenia furty klasztornej posiadał także święcenia kapłańskie, aczkolwiek nie ma co do tego całkowitej pewności. Nowicjat odbył i śluby zakonne złożył w 1622 r. w klasztorze Bożego Ciała. Po ślubach został przeniesiony najpierw do klasztoru w Kraśniku, a następnie do klasztoru w Krzemienicy. W październiku 1628 r. został prepozytem klasztoru w Bychowie¹⁰⁵. Po upływie kadencji, w październiku 1631 r., przeniesiono go z Bychowa do Krakowa z obowiązkami kustosa szatni klasztornej¹⁰⁶, a rok później z Krakowa do klasztoru w Suchej. Od stycznia 1635 r. sprawował bezpośredni nadzór nad parafią i kościołem w Krzeszowie¹⁰⁷. Najpóźniej w sierpniu tego samego roku został mianowany administratorem prepozytury suskiej. Prepozyturą zarządzał do 25 maja 1636 r.¹⁰⁸, mając u swego boku księdza Alberta Tarnovitę, który udzielał się w kościele w Krzeszowie, oraz księdza Piotra Zaleskiego, który był kustoszem zakrystii i kaznodzieją. Księdzu Zaleskiemu zlecono również nauczanie katechizmu w kościele w niedziele i święta, na wzór konwentu krakowskiego¹⁰⁹. Po odejściu z Suchej ksiądz Milewski był najpierw prepozytem klasztoru w Krzemienicy (1636–1641)¹¹⁰, później pracował w Bychowie, by w czerwcu 1647 r. powrócić do klasztoru w Krzemienicy¹¹¹. Zmarł 2 stycznia 1651 r. w Krzemienicy i tam został pochowany¹¹².

Ks. Jakub Kierski (1636–1644)

Urodził się w 1598 r. w Krzepicach¹¹³. Był synem Stanisława Kierskiego i Anny z Brodnickich, szlachciców herbu Jastrzębiec. Do zakonu kanoników regularnych wstąpił w Krakowie w 1620 r., mając za sobą naukę w kolegium jezuickim w Kaliszu. Nowicjat odbył w klasztorze

103 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 4.

104 *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis*, t. 4..., s. 40.

105 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 2.

106 *Ibidem*, k. 5.

107 APSB, *Liber natorum Krzesoviensis...*, s. 55–60.

108 *Ibidem*, s. 60.

109 Nauczanie katechizmu w kościele Bożego Ciała w Krakowie w każdą niedzielę wprowadził prepozyt Marcin Kłoczyński w 1620 r.

110 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 12v.

111 *Ibidem*, k. 12v, 13v, 16v.

112 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 4; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45.

113 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45v.

- 114 *Ibidem*.
- 115 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 5.
- 116 *Ibidem*, k. 4.
- 117 APSB, *Liber natorum Krzesovien-sis...*, s. 60.
- 118 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 12v.
- 119 *Ibidem*, k. 13v.
- 120 *Ibidem*, k. 14v.
- 121 AKMKr, *Acta Officialia*, t. 127, s. 2014.
- 122 AKMKr, *Acta Officialia*, t. 128, s. 531.
- 123 AKMKr, *Acta Officialia*, t. 129, s. 143.
- 124 AKMKr, *Acta Officialia*, t. 129, s. 1221, 1729, 1810; Teką: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, s. 17.
- 125 Teką: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166; ABC, *Inventarium Ecclesiae Parochialis in Sucha...*

krakowskim, śluby zakonne złożył w 1621 r.¹¹⁴ Studium teologii ukończył pod kierunkiem profesorów: księdza Jana Augustyna Biesiekierskiego oraz księdza Pawła Pu-
 kała. Święcenia kapłańskie przyjął w 1624 r. w Krakowie. W 1625 lub 1626 r. wysłano go do klasztoru w Kurozwę-
 kach, gdzie objął obowiązki ekonoma. Zasłużył się tam przy budowie nowego klasztoru i reorganizacji klasz-
 tornych folwarków¹¹⁵. W październiku 1631 r. powrócił do Krakowa, obejmując tu urząd prokuratora młynów i dóbr klasztor-
 nych¹¹⁶. Dość często pojawiał się wówczas w różnych urzędach jako pełnomocnik klasztoru albo
 prepozyta Marcina Kłoczyńskiego. 25 maja 1636 r. został wybrany prepozytem klasztoru suskiego¹¹⁷. Kapituła ge-
 neralna kongregacji, która zebrała się 24 czerwca 1638 r., potwierdziła go na urzędzie¹¹⁸. Podobnie uczyniła kapi-
 tuła generalna w czerwcu 1641 r.¹¹⁹ Prepozyturą w Suchej kierował do końca czerwca 1644 r.¹²⁰ Na urzędzie był
 bardzo aktywny. W sprawach klasztoru oraz obu parafii (Sucha, Krzeszów) nie wahał się odwoływać do sądów
 kościelnych i grodzkich. 15 maja 1638 r. pojawił się w ofi-
 cjalacie w Krakowie, by ustanowić prokuratora w proce-
 sie, jaki niebawem miał wytoczyć sołtysowi Albertowi Zawile oraz mieszkańcom wsi Tarnawa o niewypłacenie
 należnych missaliów¹²¹. Proces zakończył się 12 stycz-
 nia 1639 r. wyrokiem na korzyść parafii¹²². 15 stycznia 1642 r. wytoczył proces kmieciom z Krzeszowa, którzy
 od sześciu lat nie wypłacali kościołowi missaliów¹²³. Do
 sądu pozwał także samą hrabinę Mariannę Komorow-
 ską, która zwlekała z wypłaceniem klasztorowi czynszu
 w wysokości 150 florenów polskich. Zaległe missalia oraz
 czynsz zostały uregulowane 27 stycznia 1642 r., co odręb-
 nym dokumentem potwierdził oficjał sądu biskupiego¹²⁴.
 Na rzecz klasztoru i kościołów przyjął kilka pobożnych
 zapisów, m.in. 20 marca 1640 r. zapis czynszu rocznego
 w wysokości 60 florenów polskich od Katarzyny z Ko-
 morowa Komorowskiej, a 17 lipca 1641 r. zapis czynszu
 w wysokości 120 florenów polskich od Marianny Komo-
 rowskiej¹²⁵. Dbał o dyscyplinę życia konwentualnego,

która zgodnie z decyzją kapituł generalnych z 1628 i 1631 r. miała we wszystkim odpowiadać dyscyplinie konwentu generalnego kongregacji, dbał o kościoły oraz duszpasterstwo, w którym liturgia, nauka i nauczanie zajmowały pierwsze miejsce. Z okresu jego prepozytury mamy udokumentowaną działalność szkoły w Krzeszowie¹²⁶, co potwierdza fakt, że również w Suchej szkoła działała. W 1644 r. sporządził nowy inwentarz kościoła parafialnego w Krzeszowie¹²⁷. Stosunkowo często jego nazwisko występuje w metrykach kościelnych suskich i krzeszowskich. Dowodzi to, że nie stronił od zwyczajnych obowiązków duszpasterskich. Konwent suski w okresie jego prepozytury tworzyli: ksiądz Piotr Zaleski (1635–1638), ksiądz Waclaw Szelegański (1636–1639), ksiądz Andrzej Milewski (1639–1640), ksiądz Hieronim Albert Stanisław Bażanowski (1639–1644), ksiądz Ubald Maciej Groth (1640–1641, 1643–1644) oraz ksiądz Ignacy Jan Naramowski (1639–1644)¹²⁸. Ksiądz Szelegański oraz ksiądz Bażanowski byli kaznodziejami, ksiądz Groth nadzorował gospodarstwo klasztorne, ksiądz Naramowski miał pod opieką kościół w Krzeszowie. Wystrój wnętrza kościoła suskiego ubogacił prepozyt fundacją kilku obrazów, w tym obrazu św. Augustyna, którego kanonicy regularni uznawali za swojego ojca i prawodawcę¹²⁹. Obrazy powstały najpewniej w Krakowie i nie jest wykluczone, że niejeden z nich był dziełem malarza zakonnego brata Marcina, działającego w klasztorze krakowskim w latach 1629–1647¹³⁰. W styczniu 1638 r. ksiądz Szelegański założył nową księgę ślubów zawieranych w kościele w Suchej. Księga ta szczęśliwie zachowała się do naszych czasów i stanowi bezcenne źródło do dziejów parafii oraz prozopografii klasztornej. W księdze przychodów i rozchodów zakrystii kościoła Bożego Ciała w Krakowie odnotowano pod rokiem 1642, że okazały Grób Pański, który zwykle wystawiano w kościele Bożego Ciała, tego roku został wypożyczony do Suchej¹³¹. Jesienią 1642 r. klasztor suski zwizytował ksiądz Jacek Liberiusz, koadiutor prepozyta generalnego Marcina Kłoczyńskiego. Akta wizytacji nie

126 Rektorem szkoły był Sebastian Fri-sowicz. Zob. APSB, *Metrica Baptisatorum Ecclesiae Krzeszoviensis ab anno 1644 ultima Julii ad annum 1670*, sygn. 18, s. 31.

127 *Inventarium Ecclesiae Parochialis Krzeszoviensis Canoniorum Regularium Lateranensium Sancti Augustini Tituli Sanctae Catherinae Martyris Dioecesis Cracoviensis diligenter per me Reverendum Dominum Jacobum Kierski Praepositum Conventus Hebronensis rivisum ac renovatum Anno Domini 1644*. Zob. AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 22–25v.

128 Ustalono na podstawie zachowanych metryk parafii w Suchej i Krzeszowie.

129 S. Heumann, *Wiadomość o kościele w Suchej...*; E. Kawończyk, *Księgozbiór Kanoników Regularnych Laterańskich w Suchej Beskidzkiej*, Kraków 1990 [mpis pracy magisterskiej w ABC].

130 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 44v.

131 ABC, *Expensa pecuniae thesauri sacrarii Ecclesiae Sacratissimi Corporis Christi 1616–1676*, rkps b. sygn., s. 82.

132 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 14v–16.

133 AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 75.

134 „Anno Domini 1640 die vero [...] Octobris Magnificus Dominus Petrus a Komorow Komorowski Comes Liptovien[sis] et Oravien[sis] Oswencimen-sis etc. Capitaneus requievit in Domino aetatis suae 60. Fundator humus loci”. I na innym miejscu: „Illustrissimus et Magnificus Dominus Petrus a Komorow Komorowski Comes Liptovien[sis] et Oravien[sis], Oswencimen[sis] Capitaneus, Fundator Ecclesiae Hebronensis ad Fluvium Sucha obyt Anno aetatis suae sexagesimo. Anno autem D[omi]ni 1640 die 28 Octobris ipso die Dominico”. Zob. APSB, *Metrica matrimonium contrahentium in Ecclesia Suchensi Tituli Visitationis Beatissimae Mariae Virginis Hebronensis cure Canonicorum Regularium Lateranensium commissae A[admodum] R[everendo] D[omino] Jacobo Kierski pro tunc Praeposito Conventus eorundem Canonicorum ibidem existentis de novo reformata atque per R[everendum] D[ominum] Venceslaum Szelegañski Canonicum Regularem concionatorem eiusdem loci scripta Anno Domini 1638 die 12 Januarii*, rkps, sygn. 1, s. 5.

135 ANK, K 888, n. 304.

136 ABC, *Summarium Privilegiorum, Iurium et Documentorum quorumvis in Archivio Conventus Canonicorum Regularium Lateranensium ad Aedes Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae prope Cracoviam siti reperibilium Anno Domini 1779 conscriptus*, rkps b. sygn., s. 152.

137 ABC, *Catalogus sodalium in Albo Archiconfraternitatum Quinque Vulnerum Christi Domini ac Sanctissimi Sacramenti conscriptum A[nno] D[omini] 1551*, rkps b. sygn., s. 34v; Teka: *Kamienice 1587–1696*, sygn. 111.

138 E. Kawończyk, *op.cit.*, s. 80–101.

zachowały się, ale synteza relacji powizytacyjnej przedłożonej przez koadiutora kapitule generalnej w 1644 r. pozwala domniemywać, że zarówno klasztor, jak i kościoły funkcjonowały właściwie¹³². Wydarzeniem, które wpisało się w dzieje klasztoru w okresie rządów prepozyta Kierskiego, była śmierć fundatora oraz jego córki. Córka hrabiego Komorowskiego zmarła 9 stycznia 1638 r.¹³³, natomiast sam hrabia – w niedzielę 28 października 1640 r. Jego ciało spoczęło w krypcie kościoła. Księgi zgonów oraz nekrologu klasztornego nie prowadzono jeszcze wówczas w Suchej, gdyż notaty o zejściu fundatora sporządzono na kartach księgi ślubów¹³⁴. W nekrologu klasztoru krakowskiego informację o śmierci hrabiego Komorowskiego wpisał własnoręcznie ksiądz Krzysztof Łoniewski¹³⁵. Po odejściu z Suchej ksiądz Kierski rezydował w klasztorze krakowskim, będąc tu jednym z najbliższych współpracowników prepozyta Jacka Liberiusza, który samodzielne rządy objął w lutym 1644 r. Kierski najpierw był prokuratorem *causarum* i miał za zadanie reprezentowanie konwentu w sądach¹³⁶, a od 17 sierpnia 1650 r. był przeorem¹³⁷. Opuszczając klasztor w Suchej, w bibliotece pozostawił co najmniej pięć ze swoich ksiąg¹³⁸. Zmarł 8 grudnia 1652 r. w Krakowie i został pochowany w podziemiach kościoła Bożego Ciała¹³⁹.

Ks. Dominik Jacek Behm (1644–1648)

Urodził się w 1609 r. w Krakowie w rodzinie patrycjuszowskiej¹⁴⁰. Był synem rajcy Michała i Anny Behmów, bratem Michała, doktora filozofii i medycyny, również rajcy krakowskiego¹⁴¹. Do zakonu wstąpił w 1630 r. w Krakowie, śluby zakonne złożył w 1631 r.¹⁴² Studium teologii ukończył w klasztorze Bożego Ciała pod kierunkiem profesorów: księdza Jacka Liberiusza, wybijającego się teologa i kaznodziei, oraz księdza Jana Kołackiego, filozofa i prawnika. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1635 r. w Krakowie. Po święceniach pozostał w klasztorze krakowskim, pełnił funkcję kustosa zakrystii od

września 1636 do czerwca 1643 r.¹⁴³ oraz promotora Bractwa Najświętszego Sakramentu i Pięciu Ran Pana Jezusa od 2 czerwca 1642 do 27 lipca 1643 r.¹⁴⁴ Był to niezwykle ważny okres w dziejach kościoła Bożego Ciała. Z inicjatywy prepozyta Marcina Kłoczyńskiego wymieniono jego dawny gotycki wystrój na renesansowo-barokowy. Kiedy ksiądz Behm obejmował urząd zakrystiana w prezbiterium kościoła, ustawiano akurat nowy ołtarz główny, który stanowi chlubę krakowskiej snycerki renesansowej w skali europejskiej. Miał też okazję poznać wybitnego malarza Tomasza Dolabellę, który do nastawy ołtarza namalował fascynujący obraz Bożego Narodzenia z pokłonem pasterzy. Będąc zakrystianem, prowadził skrupulatnie księgę przychodów i rozchodów kościelnych, która dzisiaj stanowi bezcenne źródło historyczne¹⁴⁵. Kapituła generalna, która zebrała się 24 czerwca 1644 r. w Krakowie, wybrała go prepozytem w Suchej¹⁴⁶. Urząd objął na początku lipca, a w metrykach kościelnych jego nazwisko po raz pierwszy pojawiło się 10 sierpnia¹⁴⁷. Kolejna kapituła generalna w 1647 r. potwierdziła go na urzędzie¹⁴⁸. W drugiej połowie lutego 1648 r. z nieznanymi bliżej przyczyn zrezygnował jednak z urzędu. W suskich księgach metrykalnych po raz ostatni wystąpił 2 lutego. Biskup krakowski zatwierdził rezygnację z urzędu 6 marca¹⁴⁹. Zestawienie zebranych dotychczas informacji na temat konwentu, kościołów i parafii pozwala dobrze ocenić jego rządy. W 1644 r. założono nową księgę metrykalną chrztów udzielanych w kościele w Krzeszowie. 19 października 1644 r. przyjął on zapis czynszu w wysokości 70 florenów na wsi Sucha i Błędzonka od Krzysztofa Komorowskiego¹⁵⁰. W 1645 r. klasztor i parafia były dwukrotnie wizytowane – raz przez delegata biskupa krakowskiego, drugi raz przez delegata prepozyta generalnego kongregacji. Ze strony biskupa krakowskiego wizytację przeprowadził 27 stycznia archidiacon Jan Tarnowski¹⁵¹, ze strony władz zakonnych we wrześniu ksiądz Jan Chryzostom Borkowski¹⁵². Archidiacon krakowski Jan Tarnowski z uznaniem wyrażał się w spisanim protokole

139 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45–45v; Z. Noga, *op.cit.*, s. 76, 488; K. Łatak, *Kongregacja krakowska...*, s. 130; M. Leśniakiewicz, B. Woźniak, *op.cit.*, s. 60; *Zarys dziejów parafii i kościołów...*, s. 74.

140 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 47.

141 O rodzicach i bracie pisał ks. Górczyński w żywocie św. Stanisława Kazimierczyka. Zob. M.A. Górczyński, *Żywy wzór apostołskiej doskonałości*, Kraków 1702, s. 117.

142 ABC, *Liber vitae [...] sive Album Dominorum Sodalium Confraternitatis*, k. 27.

143 BBC, sygn. 188, 228, 6675; ABC, *Expensa pecuniae...*, s. 63; *Metrica Conventus Corporis Christi in Casimiria*, II, s. 114–115; Teka: *Kamienice 1584–1647*, sygn. B 110.

144 ABC, *Protocolon Actorum Confraternitatis...*, s. 64.

145 ABC, *Expensa pecuniae...*

146 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 14v.

147 APSB, *Metrica Baptisatorum Ecclesiae Kszeszowiensis...*, s. 7.

148 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 16v.

149 AKMKr, *Acta Officialia*, t. 132, s. 172.

150 AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 40–41; ABC, Teka: *Różne kapitały*, sygn. 110.

151 AKMKr, AVCap 45, s. 136–139.

152 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 15.

153 AKMKr, AVCap, 45, s. 136–139; Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 22–25v.

154 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 47.

155 AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 20.

156 *Ibidem*, k. 43v.

157 Wykaz sporządzony na podstawie metryk parafialnych parafii w Suchej oraz w Krzeszowie.

158 APW, *Inscriptio puerorum in Ecclesia Parochiali...*, k. 38v.

159 AKMKr, *Acta Episcopalia*, t. 57, s. 114, 243–244.

160 APW, *Prothocoln actorum Confraternitatis Sanctae Annae in Wolfram 1644 Anno*, rkps b. sygn., s. 35v; APW, *Inscriptio puerorum in Ecclesia Parochiali...*, k. 39v.

o kościołach, klasztorze i pracy kanoników. Zakrystia kościoła suskiego dysponowała trzema kielichami, krzyżem, monstrancją, trybularzem i ampułkami ze srebra. Wśród szat liturgicznych (ornaty, kapy, dalmatyki) były komplety uszyte z materii tkanej złotem. Obraz Matki Bożej ozdabiała wota wiernych, które dowodzą, że z powodzeniem rozwijał się w parafii kult maryjny. Konwent miał bibliotekę liczącą mniej więcej 30 pozycji. Kościół w Krzeszowie był skromniej ozdobiony i wyposażony w paramenty liturgiczne, ale i w jego zakrystii wizytator zastał kielich, krzyż, monstrancję oraz puszkę wykonane ze srebra, 9 ornatów, 2 kapy, 5 alb. Monstrancja oraz jedna z kap zostały zakupione przez prepozyta. Oba kościoły i klasztor posiadały szczegółowe inwentarze z wykazem praw, przywilejów, obowiązków, rzeczy i uposażenia¹⁵³. 10 stycznia 1646 r. w klasztorze zmarł ksiądz Maciej Ubald Groth¹⁵⁴. W lipcu 1647 r. prepozyt Behm od hrabiego Krzysztofa Komorowskiego przyjął zapis na rzecz szpitala w Krzeszowie¹⁵⁵. 28 września tego samego roku wizytację w Suchej przeprowadził sam prepozyt generalny kongregacji Jacek Liberiusz. W czasie wizytacji sporo uwagi poświęcono gospodarstwu klasztornemu i jego urzędzeniu. W związku z tym określono zobowiązania – daniny i robociznę – poddanych na rzecz klasztoru¹⁵⁶. Konwent suski w okresie rządów prepozyta Behma tworzyli: ksiądz Ubald Maciej Groth (1644–1646), ksiądz Ignacy Jan Naramowski (1644–1648), ksiądz Albert Koczanowski (1645), ksiądz Wojciech Antoni Kostecki (1645–1648), ksiądz Stefan Ranatowicz (1647–1648) oraz ksiądz Jakub Fulgencjusz Hassjusz (1647–1648)¹⁵⁷. Z Suchej ksiądz Behm trafił do Wolbromia. 6 czerwca 1648 r. był już w klasztorze wolbromskim z obowiązkami zakrystiana i promotora bractwa św. Anny¹⁵⁸. W 1652 r., po rezygnacji księdza Jana Chryzostoma Korsaka, objął urząd prepozyta klasztoru wolbromskiego i sprawował go do lipca 1653 r.¹⁵⁹ Po odwołaniu z urzędu pozostał w Wolbromiu z obowiązkami promotora bractwa i kustosza kościoła¹⁶⁰. W lipcu 1657 r. pojawił się w Suchej,

ale wydaje się, że w ramach ucieczki przed wojskami szwedzkimi. W 1658 r. został wezwany przez prepozyta generalnego Jacka Liberiusza do Krakowa, a kapituła generalna kongregacji mianowała go tu przeorem¹⁶¹. Urząd przeora konwentu krakowskiego piastował do śmierci. W latach 1661–1664 był również jednym z czterech defnitorów kongregacji. Zmarł w sobotę 18 kwietnia 1665 r. w klasztorze w Krakowie¹⁶². Marcin Goliński, notariusz i rajca miasta Kazimierza, odnotował w spisywanej przez siebie kronice, że „był to kapłan dobry i pobożny”¹⁶³. Posiadał spory księgozbiór własny gromadzony od czasu studiów i skrupulatnie opisywany, który po jego śmierci trafił w większości do biblioteki klasztornej w Krakowie.

Ks. Stefan Hieronim Pietruszka (1648)

Urodził się w 1607 r. na Lubelszczyźnie. O jego środowisku rodzinnym, młodości i ukończonych szkołach nie mamy informacji. Do zakonu wstąpił w Kraśniku w 1628 lub 1629 r. Tam odbył nowicjat i złożył śluby zakonne¹⁶⁴. Wśród jego profesorów w Kraśniku mógł być ksiądz Jan Augustyn Biesiekierski. Święcenia kapłańskie otrzymał w grudniu 1632 r., a w każdym razie w zachowanych metrykach chrztów parafii kraśnickiej pojawił się po raz pierwszy 20 stycznia 1633 r. Po święceniach pozostał w Kraśniku, udzielając się w parafii¹⁶⁵. Kapituła generalna kongregacji, która zebrała się 25 czerwca 1635 r. w Kraśniku, przeniosła go do Bychowa, gdzie pełnił obowiązki ekonoma dóbr klasztornych¹⁶⁶. W czerwcu 1638 r. został odwołany z Bychowa do Krakowa¹⁶⁷. W klasztorze krakowskim najpierw był prokuratorem dóbr, a następnie mistrzem nowicjatu i kłerykatu¹⁶⁸. W lutym 1648 r., po rezygnacji przedłożonej przez księdza Behma, został wybrany prepozytem w Suchej i proboszczem w Krzeszowie. Biskup krakowski zatwierdził wybór 6 marca¹⁶⁹. Instalacja kanoniczna odbyła się tydzień później, co oznacza, że w Suchej osiadł już w lutym. W chwili obejmowania przez niego urzędu w klasztorze suskim rezydowali:

161 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 20v.

162 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 109; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 47; S. Heumann, *Wiadomość o kościele w Suchej...*, *passim*.

163 M. Goliński, *Zbiór królów i książąt polskich*, rkps w Bibliotece Czartoryskich w Krakowie, sygn. 1320/III.

164 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 44v.

165 APK, *Metrica Baptisatorum Ecclesiae Collegiatae Conventualis Parochialis Crasnicensis Canonorum Regularium S[ancti] Augustini ab Anno Domini MDCXXIX*, rkps sygn. U-1629-1670, k. 22–31v.

166 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 6.

167 *Ibidem*, k. 12v.

168 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 44v.

169 AKMKr, *Acta Officialia*, t. 132, s. 172.

¹⁷⁰ AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166.

¹⁷¹ AKMKr, *Acta Officialia*, t. 132, s. 317.

¹⁷² S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 44v; S. Heumann, *Wiadomość o kościele parafialnym w Suchej...*; K. Łatak, *Kongregacja krakowska...*, s. 130; M. Leśniakiewicz, B. Woźniak, *op.cit.*, s. 60; *Zarys dziejów parafii i kościołów...*, s. 74.

¹⁷³ ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 353; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 57; VAKA, *Liber...*, s. 153; K. Łatak, *Ksiądz Stefan Ranatowicz...*, s. 72.

¹⁷⁴ Ks. Stanisław Heumann podał, że prepozyt Naramowski stemplował się herbem Zadora.

¹⁷⁵ ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 353; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 57.

¹⁷⁶ APSB, *Liber natorum Krzesoviensis 1623–1647*, s. 35.

ksiądz Antoni Jan Naramowski, ksiądz Stefan Ranatowicz oraz ksiądz Antoni Wojciech Kostecki. W Suchej niewiele zdziałał. Zdążył jedynie potwierdzić postanowienia z 28 września 1647 r. w sprawie obowiązkowej robocizny poddanych na rzecz klasztoru¹⁷⁰. Zmarł we wtorek 21 kwietnia 1648 r. – zupełnie nieoczekiwanie, po czterech dniach choroby¹⁷¹. Pogrzeb odprawiono w pośpiechu, w nocy, ze względu na obfity krwotok i szybko postępujący rozkład ciała. Ksiądz Stefan Ranatowicz, który był świadkiem wydarzenia, wpisując do prowadzonej przez siebie kroniki informację o śmierci prepozyta, dodał, że podejrzewano, iż nastąpiła ona na skutek podania mu trucizny¹⁷².

Ks. Jan Ignacy Naramowski (1648–1653)

Urodził się w 1610 r. w Wielkopolsce, najprawdopodobniej w Naramowicach lub Trzciance¹⁷³. Był synem Andrzeja Naramowskiego i Katarzyny ze Sławoszewskich, szlachciców stemplujących się herbem Łódzia¹⁷⁴. Jego bliskim krewnym był Jerzy Naramowski, opat cystersów koronowskich. Do zakonu wstąpił w 1635 r., mając za sobą krótki pobyt na Wydziale Artium Uniwersytetu Krakowskiego oraz ukończone kolegium jezuickie w Kaliszu. Nowicjat odbył w Krakowie, śluby zakonne złożył w 1636 r.¹⁷⁵ Studia z filozofii i teologii ukończył w klasztorze pod kierunkiem profesorów: księdza Jacka Liberiusza (teologia) oraz księdza Jana Kołackiego (filozofia). Święcenia kapłańskie otrzymał w 1639 r. w Krakowie. Po święceniach został przeniesiony do klasztoru suskiego. Prepozyt Kierski oddał mu pod opiekę kościół w Krzeszowie. Metryki krzeszowskie odnotowały po raz pierwszy jego nazwisko 24 kwietnia 1639 r. (Wielkanoc)¹⁷⁶. Od wizytacji, którą w Suchej i w Krzeszowie przeprowadził we wrześniu 1647 r., prepozyt generalny Jacek Liberiusz pełnił, jak się wydaje, obowiązki przeora konwentu. Natomiast po nieoczekiwanej śmierci prepozyta Pietruszki został wybrany prepozytem. Biskup

krakowski zatwierdził jego wybór na urząd prepozyta w Suchej i proboszcza w Krzeszowie 11 maja 1648 r.¹⁷⁷ Urząd pełnił do 4 lipca 1653 r.¹⁷⁸ Był bardzo aktywny, dbał o klasztor i obie parafie. Troszczył się o instytucje parafialne, zwłaszcza szkoły i szpitale. Cieszył się dużym zaufaniem Komorowskich. Z akt procesu o prawo propinacji wytoczonego klasztorowi w 1693 r. przez księżną Annę Wielopolską wiemy, że ksiądz Naramowski był niegdyś ekonomem u Krzysztofa Komorowskiego¹⁷⁹. 6 marca 1649 r. Marianna z Przyłęckich Komorowska, wdowa po Krzysztofie, zapisała klasztorowi czynsz w wysokości 350 florenów polskich od sumy 5 tysięcy florenów na dobrach Rabka i Skomielna. Zapis odbierał w Krakowie prepozyt Naramowski, a czynsz miał być wypłacany w dwóch ratach – na Święto Trzech Króli i na święto św. Jana Chrzciciela¹⁸⁰. W 1652 r., z racji ataku morowego powietrza w Krakowie, gościł w Suchej i w Krzeszowie kleryków z ich profesorem księdzem Ludwikiem Szymonem Fańciszewskim. Wydarzeniem, które za rządów księdza Naramowskiego odbiło się głośnym echem w okolicy, była budowa nowego ołtarza i wprowadzenie do kościoła suskiego obrazu Matki Bożej z fundacji Hieronima Wierzbowskiego, drugiego męża Marianny z Przyłęckich Komorowskiej. Uroczystość odbyła się 2 lipca 1652 r., czyli w sam dzień odpustu głównego w Suchej, i zgromadziła kilka tysięcy wiernych¹⁸¹. Zasługą Naramowskiego była reorganizacja przytułku dla ubogich w Krzeszowie i zwiększenie jego uposażenia z zapisu Marianny z Przyłęckich Komorowskiej¹⁸². W okresie prepozytury księdza Naramowskiego konwent suski tworzyli: ksiądz Albert Antoni Kostecki (1648–1650), ksiądz Stefan Ranatowicz (1648–1653), ksiądz Kazimierz Stanisław Konrad (1649–1652), ksiądz Albin Mstowski (1649–1651), ksiądz Jakub Fulgencjusz Hassjusz (1649), ksiądz Mikołaj Marcinkowicz (1651–1652), ksiądz Stefan Klawarski (1652) oraz ksiądz Stanisław Turski (1652). Ksiądz Ranatowicz miał najpierw pod opieką kościoł w Krzeszowie, a później był przeorem; ksiądz Mstowski oraz ksiądz Marcinkiewicz

177 AKMKr, *Acta Officialia*, 132, s. 317.

178 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 18v.

179 „[...] simul et oeconomum apud Magnificum olim Komorowski agebat”. Zob. AKMKr, *Acta Officialia*, t. 161, s. 257.

180 ABC, Teka: *Różne kapitały 1644–1835*, sygn. B 104; AKMKr, Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166, k. 39; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 42.

181 Ksiądz Stefan Ranatowicz, wówczas przeor konwentu, tak ją opisał później w swojej kronice: „Anno D[omi]ni 1652. Jaśnie Wielmożny Imć P[an] Hieronim Wierzbowski, wojewoda sieradzki, na ten czas Pan w Suchej i majątnościach przyległych, sprawiwszy ołtarz do kościoła suskiego Konwentu naszego, wprowadził obraz Najś[więtszej] Panny do tegoż kościoła i ołtarza z wielką ceremonią; który to obraz bogato ubrany prowadzono z zamku suskiego na wozie przybranym triumfalnym, z muzyką i trąbami; na której processie było wiele kapłanów świeckich i zakonnych, a ludu pospolitego mogło być kilka tysięcy. A to in festo Visitationis Beatae Virginis Mariae”. S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 56v.

182 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 42.

183 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 61; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45.

184 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45.

185 ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 20.

186 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 42.

187 ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 61; VAKA, *Liber...*, s. 153; S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 45.

188 K. Łatak, *Ksiądz Stefan Ranatowicz...*, s. 47–62; K. Łatak, M. Pegier, *Kronika Stefana Ranatowicza...*, *op.cit.*, s. 25–31.

189 *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis...*, *op.cit.*, s. 157; K. Łatak, M. Pegier, *op.cit.*, s. 32–38.

190 S. Ranatowicz, *Casimiriae civitatis...*, k. 146, 147v, 148v; K. Łatak, *Ksiądz Stefan Ranatowicz...*, s. 67–68.

191 K. Łatak, *Ksiądz Stefan Ranatowicz...*, s. 76–86.

192 *Ibidem*, s. 88.

193 *Ibidem*, s. 89–94.

pełnili obowiązki kustosza zakrystii; ksiądz Hassjusz i ksiądz Klawarski byli kaznodziejami; ksiądz Turski miał pod opieką kościoł w Krzeszowie. Dwóch z wymienionych zakonników zmarło w Suchej – ksiądz Kostecki 1 marca 1650 r., w wieku zaledwie 35 lat¹⁸³, oraz ksiądz Marcinkowicz – 7 września 1652 r., w wieku 49 lat¹⁸⁴. W lipcu 1653 r. prepozyt Naramowski przekazał urząd księdzu Ranatowiczowi i do 1658 r. jego nazwisko nie pojawia się w aktach zakonnych. Co robił w tym czasie, nie wiadomo. W 1658 r. kapituła generalna kongregacji ponownie oddała pod jego zarząd prepozyturę suską¹⁸⁵. Był tu prepozytem do 1668 r. W wyniku ostrego konfliktu z hrabią Wielopolskim musiał opuścić Suchą¹⁸⁶. Został mianowany prepozytem klasztoru w Kraśniku, gdzie zmarł 27 grudnia 1677 r.¹⁸⁷

Ks. Stefan Florian Ranatowicz (1653–1658)

Urodził się w 1617 r. w podkrakowskim Kazimierzu. Był synem Alberta i Elżbiety Ranoth, zmarłych w 1651 r., bratem Augustyna Floryda, również kanonika regularnego laterańskiego, zmarłego w lipcu 1657 r.¹⁸⁸ Nauki pobierał najpierw w szkole parafialnej przy kościele Bożego Ciała, a od semestru letniego 1635 r. na Wydziale Artium Uniwersytetu Krakowskiego¹⁸⁹. W grudniu 1636 r. wstąpił do zakonu¹⁹⁰. Nowicjat odbył, śluby zakonne złożył (1637) i studia teologiczne ukończył w klasztorze Bożego Ciała. Jednym z jego profesorów był ksiądz Jacek Liberiusz, wybitny teolog, cieszący się również sławą dobrego kaznodziei. Świecenia kapłańskie otrzymał najpóźniej wiosną 1642 r.¹⁹¹ 26 lipca 1643 r. rezydował w Krakowie, został wybrany promotorem Bractwa Najświętszego Sakramentu i Pięciu Ran Pana Jezusa przy kościele Bożego Ciała¹⁹². Od stycznia 1644 r. rezydował w klasztorze w Wolbromiu. Pracował tu do lipca 1647 r., pełniąc obowiązki kustosza kościoła (*sacristianus*), promotora Bractwa św. Anny oraz bibliotekarza¹⁹³. W Wolbromiu założył księgę bracką, w której odnotowywano

również ważniejsze wydarzenia związane z życiem miasta i parafii. W lipcu 1647 r. został przeniesiony z Wolbromia do Suchej. Prepozyt Dominik Jacek Behm wyznaczył mu obowiązki proboszcza w Krzeszowie. Zapisał się tu jako założyciel Bractwa św. Anny, a także organizator pieszych pielgrzymek do kościołów, które świętowały odpusty, w tym do Kalwarii Zebrzydowskiej. Prowadził prace restauracyjne w obrębie kościoła i plebanii. Uporządkował archiwum parafialne. W księdze inwentarzowej, którą zaprowadził w 1624 r. proboszcz Krzysztof Słaboszewski, skopiował wiele dokumentów, spisał inwentarz kościoła, a także opisał uposażenie parafii. Zachowana księga stanowi dzisiaj nieocenione źródło historyczne do dziejów parafii, a także do dziejów kultury religijnej w regionie w czasach staropolskich¹⁹⁴. Kapituła generalna kongregacji, która zebrała się 4 lipca 1653 r. w Krakowie, wybrała go prepozytem klasztoru¹⁹⁵. Urząd objął w niedzielę 20 lipca. W księdze pamiątkowej parafii w Suchej, wydanej w 2008 r., jego rządy datowano na lata 1653–1654, ale ksiądz Ranatowicz na stanowisku pozostał do 3 lipca 1658 r.¹⁹⁶ Z obowiązków wywiązywał się dobrze. Konwent liczył wówczas czterech zakonników – trzech rezydowało na miejscu, czwarty w Krzeszowie. Wśród tych, którzy w tym okresie przeszli przez klasztor suski, byli: ks. Stanisław Turcki (1653–1654), ks. Jakub Fulgencjusz Hajsusz (1653), ks. Kazimierz Stanisław Konrad (1653–1655), ks. Grzegorz Respondowski (1653–1657), ks. Benedykt Adam Samotulski (1653–1654), ks. Jerzy Górski (1654–1658), ks. Stefan Klawarski (1657–1658) oraz ks. Marcin Tworkowic (1658)¹⁹⁷. W Krzeszowie duszpasterstwo prowadzili: ks. Stanisław Turcki (1652–1654) oraz ks. Stefan Klawarski (1654–1657). Zachowane z tego okresu dokumenty nie sygnalizują trudności w klasztorze, co pozwala wnosić, że stosunki między zakonnikami układały się dobrze. W dobrych relacjach ks. Ranatowicz pozostawał także z dziedzicami i dzierżawcami dóbr suskich. Dbał o majątek klasztorny, który wówczas tworzył folwark liczący 60 mórg gruntu i 100 mórg lasu. W stosunkach

¹⁹⁴ *Ibidem*, s. 96–97.

¹⁹⁵ ABC, *Acta Capituli Generalis...*, k. 19v.

¹⁹⁶ *Ibidem*, k. 20v.

¹⁹⁷ Ustalono na podstawie zachowanych ksiąg metrykalnych parafii.

¹⁹⁸ K. Łatak, *Ksiądz Stefan Ranatowicz...*, s. 101–102.

¹⁹⁹ K. Łatak, M. Pęgiel, *op.cit.*, s. 60.

²⁰⁰ *Ibidem*, s. 94.

z poddanymi naśladował, jak się wydaje, prepozyta Jacka Liberiusza, którego w kronice opisał jako ich obrońcę¹⁹⁸. W prowadzonej osobiście księdze zobowiązań mszalnych rejestrował skrupulatnie oddawane przez gospodarzy z poszczególnych wsi miarki żyta i owsa, a czasami dodawał, że ktoś przekazał mniej z powodu marnego urodzaju. Parafia liczyła wówczas niecałe trzy tysiące wiernych, ale była jednostką rozległą terytorialnie. Wierni niektórych miejscowości musieli pokonać ponad dziesięć kilometrów, by dotrzeć do kościoła parafialnego. Troska o życie religijne wymagała w tych warunkach niemałego trudu tak od parafian, jak też od zakonników. Zachowane księgi metrykalne z tego czasu sugerują, że prepozyt podejmował obowiązki parafialne na równi z innymi zakonnikami. Księga małżeństw parafii w Krzeszowie informuje, że 7 lipca 1654 r. odbył się ślub malarza Kazimierza Karkowicza z Wilna z Dorotą Tryjaszonką z Pińczowa, którzy w tym czasie mieszkali w Suchej. Świadkiem na ślubie był sam Andrzej Hertel, stolarz i snycerz z Krakowa¹⁹⁹, który nieco później pracował nad wystrojem i organami w Lewoczy na Słowacji. Obecność snycerza Hertela i malarza Karkowicza w Suchej dowodzi, że w tym czasie prowadzono prace we wnętrzach kościołów w Suchej i Krzeszowie. W okresie prepozytury Ranatowicza Polska przeżyła inwazję szwedzką, która w historiografii i tradycji znana jest pod nazwą potopu szwedzkiego. Klasztor suski stał się miejscem schronienia zakonników wielu klasztorów. Ekonom prepozytury krakowskiej nawet krowy i owce z folwarków w Krzyszkowicach i Kamieniu przyznał do Suchej, chcąc je w ten sposób ocalić przed najeźdźcą. Próba ratunku, jak pisał później ksiądz Ranatowicz w kronice, nie na wiele się zdała, gdyż niemal połowa zwierząt padła w drodze. Po odejściu z Suchej ksiądz Ranatowicz przez kilka miesięcy pracował znów w Wolbromiu²⁰⁰, a od jesieni 1658 r. w Krakowie, gdzie był kanclerzem kapituły konwentualnej, sekretarzem prepozyta generalnego, kustoszem biblioteki i archiwum, mistrzem nowicjatu, podprzeorem, kustoszem kościo-

ła (*sacristianus*), lektorem filozofii oraz kaznodzieją²⁰¹. W lipcu 1670 r. kapituła generalna kongregacji wybrała go prepozytem klasztoru w Kurozwękach²⁰². W 1675 r. powrócił do Krakowa, by stąd w kwietniu 1679 r. udać się ponownie do Suchej²⁰³. W latach 1681–1685 był przeorem konwentu krakowskiego. Zmarł 27 kwietnia 1694 r. w klasztorze krakowskim i został pochowany w podziemiach kościoła Bożego Ciała²⁰⁴. Ksiądz Ranatowicz, podobnie jak ksiądz Łoniewski, zajmował się nauką, posiadał spory księgozbiór osobisty, który po jego śmierci trafił do biblioteki konwentu krakowskiego. Był entuzjastą historii, którą uważał za siłę wielką, skondensowaną mądrość, fundament każdej z nauk oraz rodzicielkę cnoty. W 1660 r. opublikował żywot świętego Stanisława Kazimierczyka, będący rozprawą oryginalną, nowatorską warsztatowo, wartościową poznawczo i bardzo poczytną. Żywot Kazimierczyka przyniósł mu sławę uczonego. Zwieńczeniem jego naukowych zainteresowań była natomiast kronika, którą zaczął redagować od około 1666 r. Opisał w niej dzieje kongregacji krakowskiej zakonu kanoników regularnych laterańskich oraz aglomeracji krakowskiej, ale przekazał też wiele informacji o dziejach Małopolski, Polski, Europy, Orientu i Kościoła. Kronika, przechowywana dzisiaj w zbiorach rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej, uznawana jest za dzieło o wyjątkowej wartości historycznej i kulturowej, wyróżniający się pomnik polskiego dziejopisarstwa klasztornej epoki nowożytnej oraz znakomite i wszechstronne źródło do poznania procesów kulturotwórczych i cywilizacyjnych zachodzących w Polsce, Europie Środkowo-Wschodniej oraz Kościele od średniowiecza do końca XVII w.²⁰⁵

3. Podsumowanie

Klasztor kanoników regularnych laterańskich w Suchej Beskidzkiej, ufundowany w 1624 r. przez hrabiego Piotra Komorowskiego i zamknięty we wrześniu 1782 r., nie należał do ośrodków dużych, niemniej wyróżniał się

²⁰¹ *Ibidem*, s. 103–124.

²⁰² *Ibidem*, s. 113–114.

²⁰³ AKMKr, *Acta Officialia*, t. 149, s. 952.

²⁰⁴ ABC, *Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum...*, s. 112; VAKA, *Liber...*, s. 153; K. Łatak, *Ksiądz Stefan Ranatowicz...*, s. 125; K. Łatak, M. Pęgier, *op.cit.*, s. 80.

²⁰⁵ K. Łatak, M. Pęgier, *op.cit.*

w klimacie społecznym, religijnym i kościelnym regionu, stanowiąc jedno z głównych jego centrów kulturowych i cywilizacyjnych. Dotąd jednak nie doczekał się opracowania swoich dziejów, a w monografii miasta wydanej w 1998 r. został potraktowany bardzo skromnie. W zaproponowanym artykule zająłem się prepozytami klasztoru od jego fundacji do potopu szwedzkiego. Prepozyci bowiem byli współtwórcami dziejów klasztoru. W ujęciu statutów zakonnych prepozyt w klasztorze zastępował Chrystusa, natomiast dla Sucheja, Krzeszowa i całego szeregu okolicznych wsi był proboszczem. Prepozyci w sposób ewidentny wpływali na losy klasztoru, kierunki i formy jego aktywności, które w różnym stopniu, aczkolwiek zawsze, przekładały się na kulturę otoczenia. Oni formowali programy i zadania, podejmowali decyzje, które w klasztorze, kościele i parafii pozostawiały konkretne ślady. Ich osobowość, talenty, kultura umysłowa i duchowa, a także koneksje nie były zatem bez znaczenia. Zebrany materiał źródłowy nie pozwolił naturalnie odpowiedzieć na wszystkie pytania sformułowane w fazie konstruowania projektu badawczego. Jednakże, w moim przekonaniu, to, co w jego świetle udało się nakreślić, stanowi mimo wszystko znaczący wkład do studiów nad dziejami, kulturą oraz prozopografią tego klasztoru, a także jego miejscem i rolą w otoczeniu bezpośrednim i w regionie.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE

Archiwum Klasztoru Kanoników Regularnych Laterańskich w Krakowie (ABC)

Acta Capituli Generalis Conventus Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae ad Cracoviam Canoniorum Regularium Sancti Augustini 1628–1777, rkps b. sygn.

Album Canoniorum Regularium Lateranensium Congregationis Cracoviensis Vitam Apostolicam sub Regula Divi Augustini solemniter profitentium, rkps b. sygn.

Cathalogus fratrum defunctorum Canoniorum Regularium Lateranensium Congregationis Lateranensis ab introductione Cracoviam scilicet ab Anno 1405 conscriptus cui accedit cathalogus defunctorum fundatorum et benefactorum eiusdem Congregationis, rkps b. sygn.

Cathalogus sodalium in Albo Archiconfraternitatum Quinque Vulnerum Christi Domini ac Sanctissimi Sacramenti conscriptum A[nn]o D[omi]ni 1551, rkps b. sygn.

Expensa pecuniae thesauri sacrarii Ecclesiae Sacratissimi Corporis Christi 1616–1676, rkps b. sygn.

Inventarium Ecclesiae Filialis in Krzeszów Anno 1752 conscriptum, rkps b. sygn.

Inventarium Ecclesiae Parochialis in Sucha cum compendio Fundationis, Consecrationis et aliorum Anno 1753 conscriptus, rkps b. sygn.

Liber naturum et baptisatorum in parochia Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae ad Cracoviam ab anno 1578 ad annum 1616, rkps b. sygn. I-A-16.

Liber visitationum Conventuum 1692–1697, rkps b. sygn.

Liber vitae [...] sive Album Dominorum Sodalium Confraternitatis.

Memoriale Fratrum et Benefactorum Defunctorum Congregationis Canoniorum Regularium Lateranensium, rkps b. sygn.

Metrica Conventus Corporis Christi in Casimiria, rkps b. sygn.

Protocolon Actorum Confraternitatis Sacramento Sanctissimi et Quinque Plagarum Domini nostri Jesu Christi in Ecclesia Collegiata Canoniorum Regularium, rkps b. sygn.

Summariu Privilegiorum, Iurium et Documentorum quorumvis in Archivio Conventus Canoniorum Regularium Lateranensium ad Aedes Sacratissimi Corporis Christi Casimiriae prope Cracoviam siti reperibilium Anno Domini 1779 conscriptus, rkps b. sygn.

Summulae Capituli Generalia in Canonica S[acra]ti S[imi] Corporis Christi Casimiriae ad Cracovia celebrati, rkps b. sygn.

Teka: *Kamienice 1584–1667*, sygn. B 110.

Teka: *Kamienice 1587–1696*, sygn. B 111.

Teka: *Różne kapitały 1644–1835*, sygn. B 104.

Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (AKMKr)

Acta Episcopalia, t. 35, 38, 43, 46, 57, 99, 101.

Acta Officialia, t. 113, 118, 120, 122, 127, 128, 129, 132, 149.

Liber Ordinandorum, t. 2.

Teka: *Parafia Krzeszów*, sygn. APA 166.

Teka: *Parafia Sucha Beskidzka*, sygn. APA 301.

Wizytacje: AV 33, AVCap 45.

Archiwum Kurii Metropolitalnej w Wilnie (VAKA)

Liber Canonorum Regularium Conventus Vilnensis in Antocollo ad Ecclesiam S[ancti] Petri sub Ad[modum] R[everen]do D[omi]no Benedicto Szamotulski Praeposito conscriptus Anno D[omi]ni 1668, rkps, sygn. F.1 ep. 5b 8.

Archiwum Parafii Farnej w Kraśniku (APK)

Metrica Baptisatorum Ecclesiae Collegatae Conventualis Parochialis Crasnicensis Canonorum Regularium S[ancti] Augustini ab Anno Domini MDCXXIX, rkps sygn. U-1629-1670.

Archiwum Parafii w Suchej Beskidzkiej (APSB)

Liber natorum Krzesoviensis 1623–1647.

Metrica Baptisatorum Ecclesiae Krzesoviensis ab anno 1644 ultima Juliiad annum 1670, sygn. 18.

Metrica matrimonium contrahentium in Ecclesia Suchensi Tituli Visitationis Beatissimae Mariae Virginis Hebronensis cure Canonorum Regularium Lateranensium commissae A[admodum] R[everendo] D[omino] Jacobo Kierski pro tunc Praeposito Conventus eorundem Canonorum ibidem existentis de novo reformata atque per R[everendum] D[ominum] Venceslaum Szelegański Canonicum Regularem concionatorem eiusdem loci scripta Anno Domini 1638 die 12 Januarii, rkps, sygn. 1,

Archiwum Parafii Farnej w Wolbromiu (APW)

Inscriptio puerorum in Ecclesia Parochiali tituli S[antae] Catherinae in Wolbram per Religiosos ac Venerabiles Patres eiusdem Ecclesiae Canonicos Regulares baptisatorum, rkps b. sygn.

Prothocolon actorum Confraternitatis Sanctae Annae in Wolvram 1644 Anno, rkps b. sygn.

Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK)

Rkps sygn. K 888.

Biblioteka Czartoryskich w Krakowie (BCz)

Goliński Marcin, *Zbiór królów i książąt polskich*, rkps w Bibliotece Czartoryskich w Krakowie, rkps sygn. 1320/III.

Biblioteka Jagiellońska w Krakowie (BJ)

Ranatowicz S., *Casimiriae civitatis, urbi Cracoviensis confrontatae, origo. In eaque ecclesiarum erectiones et religiosorum foundationes, nec non series, vitae, res gestae praepositorum Conventus Canonice Regularium Lateranensium S[ancti] Augustini ad Ecclesiam Sacratissimi Corporis Christi, descriptae a Stephano Ranathowicz*, rkps BJ sygn. 3742/III, k. 148v.

Biblioteka Narodowa w Wilnie (LNMMB)

Kronika Antokolska, t. 1, mpis sygn. f. 130–2259, k. 203v.

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Album studiosorum Universitatis Cracoviensis, t. 3: 1551–1606, A. Chmiel (ed.), Kraków 1904.

Album studiosorum Universitatis Cracoviensis, t. 4: 1607–1642, J. Zathay, H. Barycz (ed.), Kraków 1950.

Komoniecki A., *Chronografia albo dziejopis żywiecki*, wyd. S. Grodzicki, I. Dwornicka, Żywiec 2005.

Księgi egzaminów do święceń w diecezji krakowskiej z lat 1573–1614, oprac. Z. Pietrzyk, Kraków 1991.

Muczkowski J., *Statuta nec non liber promotionum philosophorum ordinis in universitate studiorum Jagellonica ab anno 1402 ad annum 1849*, Cracoviae 1849.

Regula Beatissimi Patris Aurelii Augustini Hippoonensis Episcopi De communi vita Clericorum. Huic adiecta Collectio D[omini] Petri Claretiae, Canonici Regularis de Domo Rudnicensi, super Statuta Canonice Regularium ac modus vestiendi atque profitendi in eodem Ordine Canonico ex Capitulis Statutorum secundo et IIII nec non Bulla S[anctissimi] D[omini] N[ostri] Pii P[apae] P[ontificis] Quinti. In usum Canonice Regularium Cracoviensis Conventus Ecclesiae SS Corporis Christi in Kazimieria, K. Łoniewski (ed.), Kraków 1618.

Vita b[eati] Stanislai [...] recognita a F. Szembek [w:] Acta Sanctorum, Maii I (1680), s. 776–781.

OPRACOWANIA

- Bieniarzówna J., *Marcin Kłoczyński* [hasło w:] PSB, t. 13, s. 54.
- Gorczyński M.A., *Schema de Canonicis Regularibus Lateranensisbus Congregationis Cracoviensis* [w:] *Joanne de Nigra Valle Genealogia Sacri et Apostolici Ordinis Canonicorum Regularium*, Kraków 1707.
- Gorczyński M.A., *Żywy wzór apostołskiej doskonałości*, Kraków 1702.
- Heumann S., *Wiadomość o kościele parafialnym w Suchej i o parafii suskiej na podstawie aktów, wizyt kanonicznych i innych źródeł*, Kraków 1899.
- Jakubowski Z., *Łoniewski Krzysztof* [hasło w:] EK, t. 11, k. 502.
- Jakubowski Z., *Łoniewski Krzysztof* [hasło w:] PSB, t. 18, s. 391–392.
- Jakubowski Z., *Zakon Kanoników Regularnych św. Augustyna w Polsce*, Rzym 1973.
- Kawończyk E., *Księgozbiór Kanoników Regularnych Laterańskich w Suchej Beskidzkiej*, Kraków 1990 [mpis pracy magisterskiej w ABC].
- Krasnowolski B., *Zabytki i wartości kulturowe* [w:] *Sucha Beskidzka*, J. Hampel, F. Kiryk (red.), Kraków 1998.
- Leśniakiewicz M., *Panowie suskiego zamku*, Wadowice [b.d.].
- Leśniakiewicz M., Woźniak B., *Parafia w Suchej Beskidzkiej*, Wadowice 2008.
- Łatak K., *Dowodzenie dawnego cudu w procesie kanonizacji na przykładzie świętego Stanisława Kazimierczyka* [w:] *Świętość kanonizowana. Sprawy dawne*, S.T. Praškiewicz (red.), Kraków 2011.
- Łatak K., *Klasztor krański od fundacji w 1468 roku do reformy w pierwszej ćwierci XVII wieku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2017, nr 108, s. 153–191.
- Łatak K., *Kongregacja krakowska kanoników regularnych laterańskich na przestrzeni dziejów*, Kraków 2002.
- Łatak K., *Ksiądz Stefan Ranatowicz CRL (1617–1694). Barokowy kronikarz i pisarz klasztorny*, Kraków 2010.
- Łatak K., *Notaty historyczne ks. Krzysztofa Łoniewskiego CRL (1576–1656) na temat początków kościoła i klasztoru Bożego Ciała Kanoników Regularnych Laterańskich na Kazimierzu w Krakowie* [w:] *Klasztor Bożego Ciała Kanoników Regularnych Laterańskich w Krakowie w okresie przedtrydenckim. Ludzie – Wydarzenia – Budowle – Kultura*, K. Łatak (red.), Łomianki 2012.
- Łatak K., *Poczet rządców opactwa Bożego Ciała Kanoników Regularnych Laterańskich w Krakowie*, Kraków 2005.
- Łatak K., *Prepozyci prepozytury krańskiej kanoników regularnych laterańskich od fundacji do reformy w 1628 roku*, „Saeculum Christianum” 2017, t. 24, s. 139–161.

- Łatak K., Pęgier M., *Kronika Stefana Ranatowicza. Studium historyczno-źródłoznawcze*, Łomianki 2017.
- Łoniewski K., *Żywot, sprawy i cudowne Boskie wstawienie pobożnego kapłana B[łogosławionego] Stanisława Kazimierczyka*, Kraków 1617.
- Noga Z., *W okresie przedrozbiorowym* [w:] *Sucha Beskidzka*, J. Hampel, F. Kiryk (red.), Kraków 1998.
- Ozorowski E., *Łoniewski Krzysztof* [hasło w:] *SPTK*, t. 2, s. 374–375.
- Pennotto G., *Generalis totius Sacri Ordinis Clericorum Canonicorum historia tripartita*, Roma 1624.
- Pęgier M., *Żywoty świętych polskich w relacji Kroniki księdza Stefana Ranatowicza CRL (1617–1694)*, „Echa Przeszłości” 2004, nr 14, s. 59–60.
- Polacy na studiach w Ingolsztadzie*, wyd. P. Czapiewski, Poznań 1914.
- Przyboś A., *Komorowski Piotr* [hasło w:] *PSB*, t. 13, 1968, s. 430.
- Ranatowicz S., *Jasna pochodnia życia apostołskiego. Żywot świątobliwy B[łogosławionego] Stanisława Kazimierczyka naprzód w sławnej Akademii Krakowskiej profesora i S[więtej] Th[eologii] Bakalarza potym Canonicorum Regularium S[ancti] Augustini u Bożego Ciała na Kazimierzu przy Krakowie zakonnika*, Kraków 1660.
- Ryłko S., *Droga do kanonizacji bł. Stanisława Sołtysa zwanego Kazimierczykiem*, Kraków 1997.
- Ryłko S., *Stanisław Sołtys zwany Kazimierczykiem. Jego życie i kult*, Kraków 2010.
- Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 3, oprac. A. Nowak, Tarnów 2009.
- Sucha Beskidzka*, J. Hampel, F. Kiryk (red.), Kraków 1998.
- Szczepaniak J., *Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.)*, Kraków 2008.
- Urban W., *Losy wychowanków Akademii Krakowskiej w XV/XVII w.* [w:] I. Kaniewska, R. Żelewski, W. Urban, *Studia z dziejów młodzieży Uniwersytetu Krakowskiego w dobie renesansu*, K. Lepszy (red.), Kraków 1964.
- Zarys dziejów parafii i kościołów w Suchoj Beskidzkiej*, S. Bogacz (red.), Sucha Beskidzka 2008.
-